

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:

Enostolpna petlinjska vrsta
malih oglaševanj po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglaševanja nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglaševanja v uradniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaaja vsak dan izveniški
ponedeljke in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poslilina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopis
se ne vračajo; nerankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Demokratsko-radikalna nesposobnost.

Dne 28. junija 1921 je bila sedanja centralistična ustava podpisana. V imenu slovenskih demokratov jo je podpisal dr. Kukovec, v imenu samostojnežev Pucelj. Od tega časa so stranke sedanjega vladnega bloka s trimesečno izjemo bile neprestano na vladi, bodisi skupno, bodisi samo ena od njih. Za ves razvoj našega državnega življenja nosijo torej le one vso odgovornost. Pokazale so svojo popolno nesposobnost.

Narodnemu gospodarstvu demokrati in radikali niso znali utreti potov, ki bi bili potrebni in prikladni novi, mladi državi. Produktivnost poljedelstva se ni povečala, ampak vsled diletantske in koruptivne agrarne reforme celo zmanjšala. Čeprav je naša država predvsem agrarna država, naša agrarna politika ni usmerjena, brez pravca, se nahaja v kaotičnem stanju. Carinska politika se ni ozirala na poljedelske ali industrijske potrebe, carinski tarifi so se poviševali ali zniževali po trenutni potrebi državnih financ ali pa celo po vplivih dobičakarstvenih poročil ali strankarskih koterij. Tudi industrija, obrt in trgovina niso dobile od demokratsko-radikalnih vlad nikdar sistematične zaščite in podpore. Viden dokaz tej brezglavi narodno-gospodarski politiki je izseljevanje in brezposelnost. Nemčija, Francija, Južna Amerika mrgoli naših novih izseljencev, a brezposelnost se je razširila na vse industrijske in obrtne panoge, in te oni, ki se peča s statistiko brezposelnih, bi nam znal pritrditi, kako grozde narašča med nami rezervna industrijska in obrtna armada. Neviden, a tembolj občutljiv dokaz slabe demokratsko-radikalne narodno-gospodarske politike pa je obubožanje mas in ustvarjanje maloštevilnih kapitalistov.

Tudi naša kulturna politika je na krivih potih. Srednjih šol imamo preveč, ljudskih premalo, strokovnih skoraj nič. Posledice so, da bomo imeli čez par let nadprodukcijo vseh akademskih stanov, da stojimo z analfabeti neprestano na isti strašni višini in da si kvalificirane delavce moramo izposojevati iz Nemčije, Avstrije in Mažarske. Šolske knjige se uvajajo po špekulacijskih načelih tiskarn in pisateljev, nervozni naučni ministri menjajo med letom učne načrte po svoji razdraženosti in po željah svojih strankarskih prijateljev. Univerze se namenoma zadržujejo vsled nezadostnih dotacij v svojem zdravem razvoju. Umetnost in znanost morata rasti, kakor jima Bog da. Večja kultura nekaterih pokrajin se siloma in s sadistično naslado nivelira na nižjo stopnjo. Demokrati in radikali so nosilci te nazadnjaške, antikulturne politike.

Notranjepolitično smo danes bolj razdrapani nego ob dnevnih zedinjenj. Politika narodne mržnje, narodne nestrpljivosti, nadvlade enega naroda nad drugim je oficialna politika demokratov in radikalov. Namesto da bi gojili politično narodno edinstvo, ki se krije z državnim edinstvom, nam vsiljujejo neko narodno edinstvo v tem smislu, da bi se morali Slovenci in Hrvati odreči za vselej svoje lastne narodnosti, svoje narodne individualnosti. Država ni urejena niti centralistično, še manj pa po vidikih, kakor si želijo narodi, da bi mogli v tej državi že vendar končno priti do mirne in bratske symbioze. Uradništvo je popolnoma proletarizirano, nestalno in ogroženo v svoji eksistenci, izpostavljeno skušnjavam korupcije in strankarske uslužnosti. Zunanjepolitično nimamo nikjer vodilne vloge, niti tam, kjer bi si jo z malo sposobnosti lahko ustvarili. Zato tudi pomanjkanje državljankega ponosa, ki bi tudi za brzo konsolidovanje notranjih razmer ne mogel biti škodljiv.

Demokrati in radikali so neplodne, okorele buržoaske stranke brez načel, brez idej, brez vsake ustvarjalne moči. S svojo nesposobnostjo bi bile zmožne upropasti stare države, kamoli konstruktivnih moči potrebne mlade države. One ne zldajo, ampak podirajo, one so po svojem bistvu subverzivne. Dne 8. febr. naj naši narodi zaščitijo državo pred njimi ter

Vladna akcija proti opoziciji.

GROZNJE PROTI KOMUNISTOM TAKTIČNO SREDSTVO PROTI OPOZICIJI.

Belgrad, 19. dec. (Izv.) Celokupno režimsko časopisje je pričelo z objavljanjem senzacionalnih člankov o komunistični boljševiški nevarnosti ne samo v naši državi in v Belgradu, temveč v Evropi sploh. Ta nevarnost je po teh poročilih tako grozeča, da je na njo opozoril dr. Ninčič, dasiravno je znano, da se zunanjepolitični dogodki v našem zunanjem ministristvu zvedo še le iz tujega časopisja. Zato se smatra, da Ninčičeva potovanja ne bodo prinesla režimu nobenega uspeha, kakor se ga nadejajo. Kljub temu režim nadaljuje svojo akcijo in se pospešeno pripravlja, da končno odkrito začne izvajati program, ki je resnično program PP. vlade in na katerega je ljudstvo že pripravljeno in o katerem vedo, da mora prejalislej priti. Predvsem je vladna reakcionarna politika naperjena proti Hrvatom in Slovincem ter proti ljudstvu v južni Srbiji in Makedoniji.

Prvi udarec je vlada že dala s tem,

da je razveljavila in razpustila komunistično stranko. Iz vseh krajev države prihajajo poročila o številnih aretacijah komunističnih voditeljev. To je storila zato, da bi vse svoje akcije proti opoziciji mogla obeležiti kot protiboljševiško delo. Najprej so se te aretacije izvršile v Skoplju. Za jutri in pojutrašnjem pa se pričakuje, da bodo aretirani vsi komunistični voditelji v Belgradu. Vladni krogi razširjajo vesti, da bo še tekom jutrišnjega dne aretiran Sima Marković, znani komunistični voditelj. Sirjenje takih vesti je smatrati kot opomin komunistom, da bi pravočasno zbežali. S tem bi dali vladi povod za trditve, da so vesti o komunistični nevarnosti resnične.

Glede Radičeve HRSS se vedno ni padla končna odločitev, posebno ne glede izvajanja ofenzive proti Hrvatom in Slovincem. Tudi danes se je vršil sestanek prvakov režima. Ni pa še prišlo do nobenih sklepov.

Koruptne razmere v radikalni stranki.

Belgrad, 19. dec. (Izv.) Kakšne razmere vladajo v radikalni stranki, o tem poroča današnja »Smotra« sledeče:

»Glavni odbor radikalne stranke pravzaprav odbor dr. Laze Markovića, dr. Velizarja Jankovića in Milana Stojadinovića, je stopil v polno svojo veljavo. Izbirajo poslance, pa se ne upajo pred ljudstvo, temveč diktirajo. Zalostne so vesti in žalostna so dejstva, ki prihajajo z vseh strani o delovanju tega direktorija, spravljajo v veliko skrb vse poštene in iskrene radikale. Vse, kar oni delajo, je tako daleč od načel radikalne stranke, da se morajo pravi radikali sramovati in obžalovati, da se na ta način postopa s stranko.

Pod zaščito policije zanaša ta direktorij veliko gnilobo in reakcijo v radikalno stranko, tako da se je pričela disciplina stranke že krhati in se ljudstvo sumljivo vprašuje, kaj to pomeni in kam vodi. Vse kandidate, stare in nove, je ta svet razdelil v dva dela: 1. v pristaje špekulativnih elementov; 2. v poštene in prave člane stranke, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s tem, da bodo v radikalni stranki skupaj z ljudmi, ki stranko eksploatirajo na najbolj nesramen način, pri tem pa razkošno živijo, kvartajo, pijančujejo in vzdržujejo nešteto prijatelje na račun ljudskega znoja.

Za nalogo so si postavili, da bodo za vsako ceno gospodarji položaja v novem parlamentu, da bi mogli nadaljevati nemoteno s preganjanjem in korupcijo, pri čemer se v eni uri zasluži na državnih liferacijah 10 do 20 milijonov. Teror, ki ga uganjajo s pomočjo policije nad ljudstvom, je tako velik, da se ga ne spominjajo niti iz časov najhujše predvojne reakcije. Nasilje, ki ga izvršujejo s triki, s katerimi se uresničujejo njihovi nameni, prehajajo v perfidnost in sramoto.

Nadalje opisuje »Smotra«, na kak način so se izvrševale kandidate glede voditeljev korupcije, kako so dr. Lazica, Velizar, Milan in drugi prišli do kandidate in kako so bile uničene kandidate Rankovića, Vujića, Miladinovića, Miladinovića, Bakića, Laze Bakića, Oraovca, Miše Trifunovića in končava svojo kritiko-sedanega režima s sledečimi besedami:

»Tako delovanje ne vodi k dobremu. Tako počenjanje najtežje zadene ljudstvo. Tega se radikali še niso naučili. Ljudstvo trpi pod takimi voditelji. Kaj bo s stranko, v kateri se udomači taka politika, bomo skoro videli. Ugotavljamo, da to niso ljudske kandidate, temveč kandidate doktorskega sosveta Velizarja, Lazica, Milana in drugih policajcev. Take kandidate smo spoznali ob volitvah 19. maja 1903. Kam so vodile te volitve, smo videli, kam bodo vodile sedanje, bomo videli.

Nadalje poroča »Smotra«, da je vsled svoje kritike postala nekaterim korupcionistom v radikalni stranki tako nevarna, da so prepovedali lastniku tiskarne nadaljevati tiskanje »Smotre«. Zaraditega ni mogla »Smotra« iziti v poslednji številki. Seliti se je morala v drugo tiskarno.

žavami, ki imajo še vedno vojno na svojem programu. Najnovejša zgodovina dokazuje, da močne države prav rade napadajo šibkejšee države, čeprav bi se bile lahko obrnile na razsodišče. Tako je nastopila Italija proti Grčiji in krfski zadevi in Anglija proti Egiptu. Bolje bi pa bilo, če bi velike države manj govorile o razorožitvi, a z vzgledom pokazale, da jim je res nekaj ležeče na ohranitvi miru.

Anglija o dogodkih v Albaniji.

London, 19. dec. (Izv.) Reuter objavlja sledeče poročilo albanskega tiskovnega urada: »Poglavarstvo v Dibri poroča vladi v Tirani, da so jugoslovanske čete začele 16. t. m. ljuto obstreljevati albanske obmejne čete. Poveljniki albanskih obmejnih čet tudi poročajo, da so srbske čete prve napadle albansko mejo in jo prekorale. Bitke se bijejo ob celi albanski meji. Carinarji v Skadru so zaplenili 15. t. m. na jezeru transport municije, ki je prišel od črnogorske meje. — Takoj po objavi tega poročila je bivši minister Buxton interpeliral ministra za vnanje zadeve, naj pojasni dogodke v Albaniji, in je zahteval, naj vlada da angleškemu poslaniku v Belgradu potrebna navodila. Na interpelacijo je odgovorjal državni tajnik Mac

Neille, da je dobil od albanske strani poročilo, da so se pristasi Ahmeda Zogu 3. t. m. vrnili v Albanijo. Tem se je pridružilo tudi nekaj plemen v Severni Albaniji. Angleški poslanik v Belgradu pa je dobil 8. t. m. nalog, naj opozori jugoslovansko vlado na nevarnost obmejnih sporov v Albaniji. Jugoslovanska vlada je odgovorila, da bo naročila vsem obmejnimi oblastim, naj se ne vmešavajo v notranje zadeve Albanije.

Rim, 19. dec. (Izv.) Tukajšnje albansko poslaništvo javlja, da je albanska vlada odredila splošno mobilizacijo.

ITALIJANI IN NEMIRI V ALBANIJ.

Rim, 19. dec. (Izv.) Kakor poroča Agenzia Stefani, sta odpluli dve italijanski vojni ladji na albansko obrežje.

Italija.

IZ ITALIJANSKEGA PARLAMENTA.

Rim, 19. dec. (Izv.) Pristasi Giolittijeve so se včeraj zbrali na posvetovanje, da zavzamejo stališče k zadnjim dogodkom v parlamentu. Sklenili so, da se mora najprej rešiti afera podpredsednika Giunte, potem bodo pa sklepali dalje.

FRANCIJA IZROCI MALACRIJA.

Rim, 19. dec. (Izv.) Francoska oblast je naznanila tuk. preiskovalnemu sodišču, da izroči A. Malacria, sokrivca na umoru poslanca Matteottija. Malacria, ki je bil pobegnil v Francijo, so aretirali v Marseilleu.

DRAGINJA V ITALIJI.

Rim, 19. dec. (Izv.) Vlada je z ozirom na višje cene žita na svetovnem trgu dovolila zvišanje cene za moko.

OPOZICIJA V ČESKEM PARLAMENTU.

Praga, 19. dec. (Izv.) Zbornica je danes začela razpravo o regulaciji uradnihskih in pokojninskih prejemkov. Socialist dr. Čevh je v imenu socialnih demokratov in ostalih opozicijskih strank izjavil, da opozicija pri reševanju tega vprašanja ne bo sodelovala. Po tej izjavi je opozicija zbornico zapustila. Vladne stranke so nato sprejele zakonski načrt v prvem čitanju.

RAZPAD ČEŠKE AGRARNE STRANKE.

Praga, 19. dec. (Izv.) Stranka ministrskega predsednika Švehle je razpadla. Bivši senatni predsednik Prašek in posl. Rychtera sta izstopila iz stranke z izjavo, da bosta ustanovila novo češkoslovaško agrarno stranko.

KRASIN PRI HERRIOTU.

Pariz, 19. dec. (Izv.) Herriot je danes v svoji bolniški sobi sprejel obisk Krasinov.

NOVI FRANCOSKI POSLANIK V LONDONU.

London, 19. dec. (Izv.) Novi francoski poslanik v Londonu De Ferriant je izročil kralju poverilna pisma.

FRANCOSKI DOLG AMERIKI.

Washington, 19. dec. (Izv.) Glede poročil, da se bo Francija uradno pogajala z Ameriko o ureditvi francoskega dolga Ameriki, poročajo uradno, da so francoski dolgovi večji kakor angleški. Ker pa so bili vsi dolgovi narejeni za vojno, mora Amerika s Francijo ravno tako ravnati kakor z Anglijo.

PARIZ V MEGLI.

Pariz, 19. dec. (Izv.) Od srede je v Parizu gosta megla, ki je prišla od Canal la Manche. Promet je močno oviran. Število policijskih stražnikov so morali povečati, da se ogneje nesrečam. Angleški potniški parnik »Olympique« ni mogel vsled goste megle iz luke Santhampton.

LADJI TRČILI.

Pariz, 19. dec. (Izv.) Francoski parnik »Capitain Edmonde Laborie«, ki je bil na potu iz Rotterdamu s 4000 tonami premoga, je blizu Boulogne trčil z angleškim parnikom »Lindenhill«. Francoski parnik je bil nevarno poškodovan.

FRANCOSKA EKSPEDICIJA PREKO SAHARE.

Pariz, 19. dec. (Izv.) Druga francoska ekspedicija preko Sahare je pod vodstvom Haardta dospela do čadskega jezera in vpustila avtomobilsko zvezo do tega jezera samo po francoskem ozemlju.

VLADNA KRIZA V NEMČIJI.

Berlin, 19. dec. (Izv.) Po dolgotrajnih razgovorih z voditelji strank je kancelar danes javil predsedniku Ebertu, da je sestava parlament. vlade nemogoča. Predsednik Ebert je nato odločil, naj stara vlada vodi posle tako dolgo, da se razmere razčistijo.

Berlin, 19. dec. (Izv.) Državni kancelar je danes poročal o položaju. Navzoči ministri so izjavili, da bodo tudi naprej delali po njegovih navodilih.

IZPRAZNITEV KOLINSKE CONE.

London, 19. dec. (Izv.) Lord Curzon je v zbornici lordov izjavil, da bo Anglija kolinsko cono zapustila v sporazumu z zavezniki, ki imajo odločati o tem, ali je Nemčija svoje obveznosti izpolnila ali ne.

AMERISKI KREDIT ZA BAVARSKO INDUSTRIJO.

Monakovo, 19. dec. (Izv.) »Staatszeitung« poroča, da se je posrečilo predsedniku bavarske industrijske zveze dr. Kuhl dobiti v Ameriki za bavarsko industrijo kredit v znesku 30 milijonov dolarjev. — Kredite bodo dobili v prvi vrsti mali in srednji industrijalci.

PORUŠENA ZGRADBA.

Neumünster, 19. dec. (Izv.) Včeraj se je podrl del nove zgradbe mestne hranilnice. Mrtve so 3 osebe, 5 pa težko ranjenih. Ostali del zgradbe je dobil velike razpoke.

Nekaj pripomb k sedanji srednješolski reformi.

1. Zakaj je Korošec ukinil Pribičevičevo naredbo iz julija t. l.?

Razveljaviti jo je moral deloma že radi tega, ker je bila proti zakonu. Opetovano se je že citiral čl. 13 šolskega zakona, da se učni načrt ne more spreminjati za dijake, ki so se po nekem učnem načrtu že pričeli učiti. To določbo ima tudi načrt novega srednješolskega zakona v členu 22. (Gl. Glasnik Profesorskega društva 1922, str. 289!) Pribičevič je hotel učni načrt apremeniti takoj v 1. in 2. razredu, dočim je jasno, da se mora vsaka reforma uvesti stopnjeno, s 1. razredom. Če bi jo bil v juliju uvedel Pribičevič samo za 1. razred, bi se takrat z juridičnega tališča ne moglo ugovarjati. Sedaj pa je seveda za letošnji tudi za 1. razred že prepozno.

Po tej metodi bi lahko vsak minister spremenil učni načrt v vseh razredih in bi bili mi z reformami tako oblagodarjeni, kakor smo z menjavanjem vlade.

2. Ali res nismo po prevratu v šolstvu ničesar reformirali?

Reformirali smo takoj prvo leto več nego v Avstriji v desetletjih. Spremenili smo n. pr. šest humanističnih gimnazij v realne: 2 v Ljubljani, po eno v Kočevju, Novem mestu, Celju in Ptuj. Jeseni 1925 bodo prišli na univerzo prvi abiturientje teh realnih gimnazij. Ali ni torej umestno, da počakamo, kako se bodo ti abiturientje izkazali v primeri z abiturienti humanističnih gimnazij in realk? Mi pa hočemo spreminjati še preden smo preizkusili.

Po drugih državah tudi ne uvažajo reform kar mahoma na večjem številu za-

vodov, ampak reformo najprej preizkusijo na kaki drugi srednji šoli. Tako imajo n. pr. na Dunaju v V. okraju na istem zavodu pod istim ravnateljem in z istimi profesorji humanistično in realno gimnazijo; na piaristovski gimnaziji v VIII. okraju so temeljni razredi humanistični, zraven so pa paralelke (letos že v I., II. in III. razredu) po novem tipu tako zvane »nemške srednje šole«. Prav tako preizkušajo tip »splošne srednje šole«. Ta metoda more dovesti do zanesljivih uspehov.

Tako bi bilo tudi pri nas primerno, da bi se uvedel novi (srbski) tip realne gimnazije najprej kot paralelka na kakem mežnem zavodu, kjer so paralelke stalne (n. pr. na II. drž., realni gimnaziji v Ljubljani). Potem bi profesorji lahko primerjali končno znanje dijakov ob odhodu z gimnazije. Zanesljivo more primerjati samo tisti, ki poučuje istočasno na obeh tipih. Tak poizkus bi brezdvomno tudi ugotovil, da še nismo znašli norinberškega lijaka, s katerim bi se dijakom omogočilo, da se naučijo v štirih letih lahko v bistvu isto glede jezikov, česar so se doslej učili 8 let.

»Pa ta metoda je prepočasna!« bo kdo ugovarjal. Vsaka temeljita reforma rabi svoj čas. Reforme zaslužijo, da se pošteno pretehtajo pred uvedbo, ker se ne uvažajo samo za par let. Na mladini naj se kar mogoče malo — eksperimentira!

3. »Od latinščine nimam ničesar.«

Kdor tako pravi, se mi zdi podoben tistemu, ki ga je pil iz več »glazkov«, potem pa ni vedel, od katerega je pijan. Da govo-

rim jasneje: prof. Zupančič n. pr. nam je povedal iz lastne izkušnje, da so bili na univerzi in na tehniku za matematiko »absolventi klasičnih gimnazij vedno in povsod neprimerno boljši kakor absolventi realk«. Odkod ta superiornost tipa gimnazijca nad tipom realca? Vzrok ne more tičati v predmetih, ki so obema zavodoma skupni, ampak samo v tistih, ki so različni torej po izjavi g. profesorja predvsem v učenju latinščine. Vendar pa dvomim, da bi se tehniki — bivši gimnazijci tega zavedali. Mi se namreč splošno — tudi sebe ne izvajam — ne zavedamo v zadostni meri vrednosti formalne izobrazbe, ki jo da baš latinščina; mi podcenjujemo vrednost duševne discipline in vaje v logičnem mišljenju, ki jo daje baš gojenje tega jezika. Mislim, da se sme reči, da imajo od napornega dela, ki ga opravlja učitelj baš v I. in II. razredu, korist profesorji in učenci pri vseh drugih predmetih. V tem oziru bi bilo zanimivo, da bi poročali o svojih skušnjah strokovni učitelji realij in modernih jezikov, ki se poučujevali isti predmet na isti stopnji in če mogoče še v istem šolskem letu na gimnaziji in realki. Govoril sem tozadevno z nekaterimi tovrstni, pa so mi vsi rekli v istem zmislu, da je tudi za njih predmet »tip gimnazijca nad tipom realca« (Zupančič). Nočem pa seveda s tem prejudicirati morebitnemu nasprotnemu »nenjakega tovariša. In po novem učnem načrtu sploh ne bomo več imeli nižje realne gimnazije, ampak imeli bomo samo skupno nižjo srednjo šolo za realno gimnazijo in za realko; in ta skupna nižja srednja

šola bo realka! Delitev se bo pričela šele v V. razredu.

4. Ali naj torej vsakega dijaka »mučimo« z latinščino?

Nikakor ne, ampak latinščine naj se uči predvsem tisti, ki mu to učenje ni muka; in takih dijakov je, hvala Bogu, med Slovenci še precej. Če bi se hotel banalno izraziti, bi rekel: Ne silimo žabe, da bi grizla oreh; verjerci pa nikari tega ne branim! Nadarjenost ljudi je zelo različna; smili se mi otrok, ki ga silijo starši v srednjo šolo, da si nima nikakega veselja do učenja. Namesto da bi postal iz njega dober obrtnik v poklicu, ki bi ga veselil, se sili za delo v poklicu, kjer se ne bo počutil v svojem elementu. Vrednost človekova ni odvisna od poklica, ki ga zavzema, ampak od načina, kako svoje mesto izpolnjuje. Dandanes tudi gmojni položaj inteligence nikogar ne vabi, da bi silil na visoke šole; hudo inteligentu, če mu njegovo delo samo ne nudi zadovoljenja!

Za tiste pa, ki imajo v sebi željo po višji izobrazbi in zmožnost za višjo izobrazbo, naj se ustvarijo tudi možnosti, da tej svoji potrebi zadostijo! Od takih ljudi bo imela javnost samo koristi, pa četudi gre do n. pr. po dovršeni nižji srednji šoli k obrti ali trgovini. Možnost za tako izobrazbo se pa ne sme n. pr. v vsej mariborski oblasti nuditi samo v Mariboru. I. D.

V dobi zborovalne svobode.

V Smihelu pri Žužemberku se je vršil ta teden volivni shod. To ni nič neobičajnega in menda v dobi volivnega boja nekaj samoobsebi razumljivega. Do tukaj bi bilo vse v redu. Zakon ščiti zborovalno svobodo, zakon je celo tako širokogruden, da dovoljuje shode v zaprtih prostorih vseprek in vsakemu. Nobenega takega shoda ni treba javiti nikomur, seveda tudi ne okrajnim glavarjem. Vsak imej prostost, da pridobiva volivce za svoj program. Tako je bilo dosedaj in tako je povsod na celem svetu v modernih demokratičnih državah. V tem volivnem boju so pa slavni vladni možje vpeljali druge navade in menda tudi druge zakone.

Novomeško okrajno glavarstvo je poslalo — menda brzojavno — žandarmerijo v Smihel, da preišče in pregleda, če je bilo na tem shodu vse pravoverno in v soglasju s programom reakcionarnega Pašič-Pribečevičevega režima. Prvo vprašanje, ki se ga morali po nalogu okrajnega glavarstva postaviti, je bilo, če je govornik hujska! — seveda proti državnemu edinstvu itd. Vemo, da imajo orožniki strog ukaz, da morajo takoj o vsakem shodu najatančneje poročati o vseh podrobnostih, ki jih morejo izslediti. Imamo torej skrbne državne upravitelje. O vsaki besedi, ki se kje na kakem shodu izgovori, hočejo biti natančno poučeni in nič ne sme uiti njihovim očetovskim ušesom. Saj so oni postavni in zakoniti varuhi in predstavniki države — to se pravi: velika večina državljanov se mora klanjati in ubogati oblastno manjšino.

Volivni boj se torej vrši v znamenju varuštva manjšine proti ogromni večini državljanov. To svoje reakcionarstvo pa odevajo v najpogubnejšo obliko, ki so si jo bili mogli izbrati, češ, da čuvajo državo

REMINGTON
Novi model 12

Kako sodijo marodarni faktorji:

Tvrdis

Franc Bar

Ljubljana

Med pisalnimi stroji nabavljami pri Vaši tvrdki se v prvi vrsti odlikujejo »REMINGTON Mod 12«. Stroji »REMINGTON Mod 12« tečejo lahko, gladko in brez ropota. Akoravno pijejo na njih v šoli začeteniki vsaki dan po 4 ure, ni bilo pritožbe. Pisalni stroji »REMINGTON Mod. 12« se odlikujejo kot izvrstni pisalni stroji.

Ravnateljstvo ta stroj toplo priporoča!

Ravnateljstvo

Državne trgovske akademije v Ljubljani.

D. L. L. Ljubljana

V Ljubljani, dne 18. decembra 1924.

Izključno zastopstvo:

FRANC BAR, pisalni stroji

Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5.

Telefon 407.

»Probuda« med narodom.

(Pri Javornikovih v Zalni.)

Bilo je letos lepega jesenskega popoldne. Avto nas je zapeljal proti prijazni dolenski pokrajini. Obstali smo v tih, skriti vasi — pri Javornikovih v Zalni.

Zakaj ravno pri Javornikovih? Ker je Javornikova rodbina stopila v krog narodnih delavcev, ki gojijo slovensko domaćnost, slovensko narodno-umetnost. — Javornikovi so dali na podlagi starega hišnega tlorisa postaviti novo stavbo po načrtih in pod vodstvom gradbenega odseka »Probuda«, katerega vodita g. univ. prof. inž. A. Hrovat in stavbenik Mudrovčič. Hiša s svojo lepo, izrazito v narodnem slogu svoje okolice zgrajeno fasado napravi na gledalca imponujoč, a obenem prijeten, vabljiv očarujoč vtis. Popotniku se oko nehote ustavi na pročelju hiše, ki te s svojo zunanjo dolensko romantičnostjo in milobo, s svojo nežnostjo in mirnostjo zaupljivo vabi v svoje notranje prostore. Vse se sklada, ujema z bližnjo in dalnjo dolensko okolico, vse izraža in diha pristno domače dolensko ozračje, iz vsega veje svež dih dolenske pokrajine in njenega miljeja in značaja. — Načrt hišne fasade je napravil predsednik »Probude« prof. Grebenc. Ni bilo lahko to umetniško ustvarjanje v narodnem slogu. Preden je ustvaril to fasado v narodnem slogu, je moral mnogo študirati krajevne razlike med Dolensko in Gorenjsko. Gorenjska zahteva po svoji naravi in gorski krasoti majestetičnih, visokih, močnih stavb in hiš. Dolenska s svojimi nizkimi hribi in griči, s svojimi

milejšim podnebjem in bolj nežnim bolj lahkim značajem je tudi pri svojih domovih osvojila milino in srčno nežnost, rekli bi skoro, mehko, romantičnost.

Izraz domačih, duševnih, srčnih strun presaditi na zunanjo ornamentiko in formo stavbe in v njeno notranjost, to ni lahko delo. Treba je poglobitve v narodovo dušo, njegovo ozračje, treba je, da umetnik takorekoč zažame celotni narodni značaj — njegov centrum, njegovo psiho. Doživeti mora sam v sebi vso narodovo duševno notranjost in zunanost, vse duševno valovanje, ki preveva, obdaja, napaja in nasičuje dotično okolico, pokrajino — njegovo dušo.

Prof. Grebenc je hotel v tem primeru ustvariti pristen tip »boljše hiše« na deželi, ki pa seveda spada po svoji zunanosti, po svojem celotnem slogu, zidavi in ornamentiki, po svojem splošnem vtisu v duševni okvir dotične okolice. In res se nova Javornikova hiša ne razlikuje bistveno od drugih domačih, kmečkih stavb v tej okolici. Vse na hiši je prirejeno v domačem, dolenskem slogu, okusu in duhu. Prof. Grebenc je v to svrhu preštudiral, prerisal marsikaj narod. motivov, jih zbiral in primerjal med seboj po raznih dolenskih vaseh, hišah in stavbah, dokler ni imel zbranega zadostnega materiala za tako hišo v pravem domačem narodnem slogu.

Čar, lepoto novi stavbi je torej navdahnili s motivi, ki so vzkli v domači duši, vzrastle na domačih tleh, ki predstavljajo dolenske kraje in ljudi. In mična Dolenska mu je zato nudila obično raznovrstnega domačega blaga, o katerem se neukemu človeku še sanja ne.

Dolenski kozolci s svojo bogato, skoro bi rekli, ornamentično razporeditvijo tramovja in umetnimi rezbarijami, ki jih krasi, služijo včasih umetniku kot pravi »kabineti« komadi, ki harmonizirajo z domačo hišo in dušo, ki biva in živi v njej. — Marsikdo je že skušal take narodne motive uporabljati na drugem, nepravem mestu in materialu, toda zato se je tudi spodtaknil s svojo umetniško nogo ob taki nepravilni rabi materiala. (Nr. pr. nepravilna uporaba tkalnih motivov na posodah!) Prof. Grebenc je to kočljivo vprašanje rešil tukaj prilično jako dobro.

Tramovje tipičnih, domačih dolenskih kozolcev, postavljeno na vsakem pročelju navzkriž v šahovskem smislu, to izrazito domače tramovje je vstavil kot glavni dekorativni element nad hišnim balkonom. In ravno ta pristna domača »kozolčeva« ornamentika dela novo stavbo originalno domačo, lepo, krasno, skoro impozantno. Sveži, čisti romantični narodni duh veje iz cele stavbe, ki predstavlja izrazito narodno dolensko umetnino. — So pa še drugi plastični, domači motivi, ki se zrcalijo v stavbi, in so vzeti iz starih hiš bližnje okolice, a vse navajati bi bilo preveč. Popotnik, ogled si jih! Prezreti pa ne smem sledečih posebnosti, ki istotako harmonično v narodnem slogu in duhu krasijo novo stavbo. To so fresko slike na obeh hišnih pročeljih.

Na sprednjem, glavnem hišnem pročelju je okusno izdelana fresko slika, ki predstavlja sv. Jožefa — mizarja - delavca, ki daje stavbi še poseben domač čar in privlačnost: simbol družinske sreče, združene v pridnosti in delavnosti. Slika

sv. Jožefa je pri nas narodu splošno simpatična, ker predstavlja svetnika kot mizarja - delavca in varuha družin.

Na stranskem pročelju — na vzhodni strani, je originalna slika domačega »Sejalca«. Model je vzet iz domačega kraja — in ravno to poveča vtis hišne domačnosti. Sejalca je predstavljal, uprizarjal vpricho slikarja domač fant, ki je moral ob kozolcu s sevnico v roki po njivi »sejati« žito. Vse poteze, cel tip, vse barve, vse je originalno, domače! — Obé fresko sliki je napravil naš znani slikar prof. Šantel. Obé sliki sta v veliko čast in pomen rodbini, stavbi in slikarju.

Naj pripomnim ob tej priliki nakratko nekaj besedi o fresko slikanju pri nas v Sloveniji. Škoda je, da se fresko - manira v fresko-slikanju pri nas v Sloveniji tako malo upošteva in uporablja.

Fresko slikanje je bilo svoje čase pri nas mnogo bolj v navadi in češčeno in cenjeno kot dandanes. Bili so časi tudi pri Slovencih, ko so lepe fresko slike krasile skoro vsako, ne samo gospodsko, ampak tudi kmečko boljše zidano hišo. Dandanes je fresko slikarja pri nas skoro zamrla med narodom — razen pri nekaterih cerkvah.

Narod — ljudstvo ne pozna več nje ne vrednosti in trpežnosti, ki sledi iz načina fresko slikanja. Pri fresko slikanju se izloči apno iz sveže (freško) malte, ki se spoji z barvili, jih vpoji, pokriva in varuje, tako da so takorekoč neizbrisljive. In ravno pravilna fresko (sveža) spojitev apna z barvili je najtežja, če hoče fresko-slikar doseči, da je njegovo delo solidno, trajno, da postane umotvor. Težava pa tiči tudi v izbiranju barv, kajti fresko-

pred lastnimi državljani. Vsemu svetu na ta način oznanjajo, da smatrajo večino državljanov za veleizdajnike, ki ne mara svoje lastne države. To se menda ni še na celem svetu dogodilo. S tem hočejo tudi opravičiti svoje policijske in tiranske odredbe, ki jih uvajajo v volivni boj. Ali niso mar programi strank, ki v volivnem boju nastopajo, znani? Čemu policijsko nadzorstvo nad vsako besedo, ki jo izgovore kandidati ali govorniki obče znanih strank in obče znanih programov? Svoboda zborovanja je suspendirana in na mesto zborovalne svobode so sedanji oblastniki postavili inkvizicijo!

Politične vesti.

+ Spor med našimi demokrati in radikali zaradi kandidatnih list postaja vse ostrejši. Radikali očitajo demokratom, da so jih prevarili, da so se pogajali le s posamezniki, a ne stranke s stranko. Radikali ne dovoljujejo, da se vložene kandidatne liste nazivajo liste »Narodnega bloka« in zahtevajo, da se umaknejo ali pa naravnost uradno razveljavijo. V tem oziru so se obrnili tudi na Glavni volivni odbor radikalne stranke v Beogradu. Mi smo zadovoljni, da se bodo sedaj tudi radikali prepričali, kako cigani se nahajajo med samostojnimi demokrati. Upamo, da bo tudi dr. Korun prišel do tega prepričanja in ne bo uravnaval taktike svoje stranke v korist demokratov.

+ »Slovenski republikanec« tudi svoje zadnje številke ni napolnil z ničemer drugim kakor z napadi na SLS. Za »Slovenskega republikanca« ni nasprotnik slovenske politične samostojnosti g. dr. Zerjav, kajti njega in njegovo stranko pušča popolnoma pri miru. Pač pa se zaletava od prve do zadnje besede v dr. Korošca, ker se ta bori za suverenost slovenskega naroda in je za vse tiste ideale, katere je prevzel v svoj program gosp. Prepeluh, ki se diči s pavim perjem. Vse to je dokaz, da g. Prepeluh tudi republika ni resen političen cilj, kakor mu tudi vse drugo ni, marveč da mu vse to služi le kot sredstvo za cilj, to je, za dosego mandata. Njemu gre zgolj za to, da SLS odžene par glasov, zato tudi centralistov ne napada, kajti ti mu itak ne morejo nič dati ne vzeti, pač pa bi imeli tako demokrati kakor Prepeluh korist, ako bi se dala SLS oslabil. Zato »Jutro« tako očitno pordira Prepeluha, Prepeluh pa Zerjavo, v bratski slogi pa se obadva ta junaka zaganjata v SLS. Kdor tukaj ne vidi zveze med SDS in SRS, ta je udarjen s kurjo slepoto. Ker so pa Slovenci brihtni, ni čuda, da republikanci, ki resno in odkrito mislijo, o Prepeluhovi akciji nočejo nič slišati, ampak bodo volili SLS, v kateri imajo vsi prostora, ki dejansko hočejo politično samostojnost slovenskega naroda, ne pa, da bi Slovenci bili velika županija hrvatske »republike«, v kateri bi nam komandiral Radič, oziroma njegov kompanjon, veleindustrijalec Pripič. Zerjav nas prodaja Pašiču, Prepeluh pa Radiču, ki je nas Slovence imenoval javno »krenjske magarce« zato, ker mu ne nosimo jaje in puranov kakor hrvatski kmetje. Če misli Prepeluh, da bodo Slovenci morebiti njemu nosili kot Radičevemu namestniku v Sloveniji veliko noče košare, se presneto moti, ker »ma-

garci« nismo. Svojo samostojno Slovenijo si bomo sami uredili brez Radiča in Prepeluha, ki sta dozaj dokazala samo, da znata pač dobro poskrbeti zase, ne pa za Slovenijo. V svojih napadih na SLS se Prepeluh seveda laže in sicer pobira vse laži iz »Jutra«. Tako pravi, da je bil on — Prepeluh — republikanec že takrat, ko je dr. Korošec bil prvi ministrski predsednik. To Prepeluh pravi danes, takrat pa je o republikanstvu molčal kakor riba in ga je začel oznanjati šele zadnje čase, ko ni vedel druge poti, kako se dokopati do mandata. Mogoče nam bo prihodnjič odkril, da je bil republikanec že, ko je pil materino mleko. Samo da nihče o tem ni nič vedel! ... Strašno se Prepeluh tudi brani očitka, da je stopil v Radičevo službo, popolnoma pa molči na to, da pomaga Radiču osvajati slovensko Prekmurje in tudi tega ne pove, da Radič kandidira kot nosilec liste na Štajerskem in da SRS v Sloveniji sploh ne kandidira, ampak da kandidira edino HRSS, da je torej Prepeluh z vsemi drugimi »republikanskimi kandidati na Slovenskem vred zgolj mandat Radiča, oziroma Hrvator! O tem v »Slovenskem republikancu« seveda ni niti besedice, ker je Radičevo glasilo to našo trditve samo potrdilo, tembolj pa zabavlja zoper slovensko ljudsko stranko. Laž je tudi in sicer »Jutrova«, ki si jo je osvojil sedaj »Slov. republikanec«, da je SLS v vladi g. Davidoviča zatajila avtonomijo; nasprotno je pa res, da je SLS baš zato šla v to vladu, ker je pridobila za avtonomistično politiko Davidovičovo stranko in je Davidovičeva vlada bila za politično samostojnost in samovlado ne samo Slovencev, ampak tudi Hrvatov. Saj je tudi HRSS baš zato podpirala Davidovičovo vladu! G. Prepeluh torej samega sebe prav pošteno bije po zobeh. In g. Prepeluh tudi ne more utajiti, da je g. Radič podajal monarhistične izjave. Izgovarja se samo, češ, da je Radič s tem hotel olajšati stališče vlade g. Davidoviča. Toda če je temu tako, potem Radič ni noben načelen republikanec, kajti načelen republikanec se ne more izjaviti za monarhista tudi ne na ljubo svojim političnim prijateljem. Kdo mu bo potem verjel? In zaradi tega Slovenci tudi g. Prepeluhu ne morejo verjeti, ker se obrača tako, kakor zapiha Radič. Takih vetrnic pa Slovenci ne bomo volili, ampak SLS, ki svojega programa ni nikoli menjala.

+ Nad vse objektivni uradnik je dr. Baltič. V Mošnjah na Gorenjskem so bile občinske volitve razpisane, reklamacijsko postopanje že izvršeno, kandidatne liste vložene, toda prišel je dr. Baltič in na ukaz JDS preložil občinske volitve, baje radi tega, ker ni pripravljen, da se vrše občinske volitve med pripravami za državno-zborske. V resnici pa se je to zgodilo radi tega, da si liberalni župan še za par mesecev podaljša življenje. V Žužemberku na Dolenjskem pa se je zgodilo narobe. Veliki župan je ukazal, da se morajo občinske volitve takoj izvršiti. Tako zelo se mu je mudilo, da je prepovedal razpisati štiri-najstredni rok za vlaganje reklamacij. Tam se pa menda morajo vršiti občinske volitve v času, ko so v teku priprave za državnozbornske, ker potem v občini ne bo dvojnega razburjenja. Ta dva slučaja precej lepo pokazeta dr. Baltiča kot strogo objektivnega velikega župana.

slikar mora uporabljati samo zemeljske barve in torej nima mnogotere izbire, šest do sedem barv — in še med temi nima nobene posebno izrazite, recimo: rumene ali rdeče ali zelene. Vse so bolj temne rjavkaste polti. Nima izrazitih nians.

Freskoslikar pa mora kljub temu nedostatk slikati tako, da gledalec-opazovalec nima občuta, da pri slikah kaj manjka.

Tudi Santelnove slike na Javornikovi stavbi kljub nepopolnosti freskobarv — če se smem tako izraziti, ne trpijo nič na enotnosti in popolnosti, temveč ta mirnost ne kričečih barv, enotnost slik še poveča in povzdigne. Drugih narodnih okraskov (n. pr. slikanih šopkov) na fasadi ne bom omenjal; hotel sem posneti le glavno karakteristiko hišnega sloga v narodnem duhu.

Naj omenim še notranjo razdelitev stavbe, da vidimo, kako praktično se je vporabil stari hišni tloris.

Pri vstopu v notranjost vidimo, da je v pritličju združeno vse, česar je navadno treba pri mestni in pri boljši, večji podeželski hiši: prostrana veža, dve večji, svetli sobi, družinska soba, velika kuhinja z vsemi pritliklinami in hodnikom. Iz veže te vodijo okusno izdelane stopnice (delo g. mizar. mojstra Ahačiča iz Ljubljane) v prvo nadstropje, ki napravi prav prijeten in udoben vtis. Celo prvo nadstropje ima povsem mestni značaj, toda vedno te obdaja čut, da si v posebni »narodni« hiši, v posebnih mehko te božajočih sobah, ki te s svojo okusno, fino slikarjo popolnoma očarajo. Prvo nad-

stropje obsega: pet krasnih, svetlih sob z lepim razgledom na bližnjo okolico, katerega nudi okusni balkon z verando.

Enake stopnice kot prej te povedejo v podstrešje, kjer se zopet nahajajo tri prav lične sobice za posle in potrebne shrambe. Zanimivo je tudi, da se na podstrešju nahaja rezervar, v katerega avtomatično črpa vodo električni motor iz zunanega vodnjaka. — Da ima hiša moderno električno razsvetljavo, je samobesbi umevno.

Javornikova družina si je s to postavitvijo oziroma renoviranjem svoje hiše v modernem dolenjskem narodnem slogu stekla velike zasluge za probudo, povzdig in praktično umevanje in uvajanje narodnega sloga in domačih motivov med narodom. Kljub temu, da je stavba v čisto svežem, narodnem stilu sezidana, vendar stroški niso bili za to nič večji — ker je gospodarsko-industrijski odsek »Probu-de« sodeloval s čistim idealizmom, samo da z mecensko roko Javornikovih pelje polagoma narodni slog in domače narodne motive pod domačo streho — med slovensko ljudstvo. Slovenci, zlasti Dolenjci, ki si hočete postaviti nove, lepe, udobne, v domačem slogu zidane stavbe, pogledajte si prej Javornikovo hišo v Žalni. Gostoljubna vrata pri Javornikovih so vam vsem vedno na stežaj odprta. Dr. V. R.

Kakao VAN KASTER

se jako nakuha, ker je POLNOMASTEN in je vsled tega NAJCENEJŠI.

+ Kaj je »nacionalni« blok? Nacionalni blok so se začeli imenovati samostalni demokratje in radikali. H kateri »nacionalni« spadajo ljudje, ki nočejo biti več Slovenci, ki prezirajo slovenski jezik, slovensko književnost, slovensko šolo itd.? Bržkone je to ona »nacija«, ki je »nacionalizirala« koroški svinec, Bambergovo tiskarno, Trboveljsko družbo in mnoga druga podjetja. Pri vseh teh podjetjih so se izvršile od te nove »nacije« smrdeče goljufije ali so se prstaši to »nacije« prodajali narodnim tujcem kot zunanje firme, da se je lažje goljufala državna uprava pri svojih ukrepih glede sekvestra, davkov itd. Sedaj se ta »nacija« pojavlja naenkrat tudi pri volitvah. In zopet so goljufije na dnevnem redu. — Demokrati postavljajo in vlagajo kandidatne liste »Nacionalnega« bloka, a radikali o tem nič ne vedo. Svetovali bi radikalom, da si ne jemljejo preveč k sreči, ako ne spadajo v to najnovejšo »nacio« na Slovenskem, v kateri se nahajajo tudi mnogi temni, goljufivi elementi, ki se sučejo sicer v dobrih družbah, a spadajo v temnice, kamor še samo zaradi tega niso prišli, ker so s svojim subverzivnim delovanjem želeli preprečiti zakon proti korupciji kakor tudi mnogo drugih zakonov.

+ Dokument. Kakor smo že včeraj poročali, je objavila Pribičevićeva »Reč« besedilo pogodbe, ki so jo baje sklenili sovjeti z Radičem. Isto besedilo je objavilo tudi »Jutro«. Dokumentu se vidi že na prvi pogled, da je silno nespretno narejen. Vsebinsko je tako zmedena, da je nihče ne more pripisovati ljudem a la Zinovjev ali pa Rykov, ki končno tudi niso od včeraj. So pa tudi vnajni znaki, ki govorijo za to, da je celo skrupulacelo navaden falzifikat. Na eno tako točko opozarja tudi dunajska »Neue Freie Presse«, ki pravi: »Zanimivo je, da izjavlja »Reč«, da je to pogodbo objavila že tretja internacionala, ne pove pa vira, odkod je dobila ona svoje besedilo.« — Tako pada Pribičević iz ene svoje »diplomatske« smole v drugo.

+ Dr. Trumbičeva kandidatura. »Die Drau« poroča, da bo dr. Trumbič kandidiral v Osjeku na Radičevi listi.

+ Ga priporočamo. »Hrvatski list« poroča, da postajenačelnik Pevec v Šamcu sili železniške uslužbenke, da se vpišejo v organizacijo »samostojnih demokratov«, ali pa jih bo za Božič odpustil iz službe.

Beleške.

Na vse strani. Kadar se bližajo volitve, se naši demokratje živahno gibajo. Zanimajo se naenkrat za invalide, spominjajo se uradnikov, celo na duhovnika ne pozabijo. Tudi »kulturno« so začeli delati, prav po vzgledu preklicanih »klerikalcev«. Zveza kulturnih društev dela s polno paro in predava ter predavne neumorno nedeljo za nedeljo, praznik za praznikom. Kulturni »delavci« se pa hvalijo: »Zakaj pa bi ne, če nas dobro plačajo. Dobimo vozno, kilometražo, dnevnice.« Kulturni »delavci« imajo prav. Samo zanimivo bi bilo zvedeti, odkod imata stranki naenkrat toliko denarja. Ali je morda dr. Zerjav prodal delnice Trboveljske družbe? Ali pa stranka zajema naravnost iz državnih jaslji? — Kdo plača?

Mi smo framasoni. Sedaj smo od »Jutra« razkrinkani! Mi smo framasoni. Tajiti ne pomagaj to nič več. Dr. Veljković, član demokratskega kluba, je veliki mojster framazonske lože. In ker je obenem član širjega bloka, so vsi člani širjega bloka framasoni. Jasna logika, tu ni ugovora! »Jutro« je govorilo! Kolikor mi vemo iz srbskega framazonskega lista »Neimar«, je veliki mojster jugoslovanske framazonske lože guverner Narodne banke Jurij Vajfert. Ali je Veljković framason ali ne, nam ni znano, to bodo res bolje znali žerjavovci, ki so se pet let z njim pajdašili. Glede framazonsstva pa žerjavovci niso tako nedolžni, kakor se delajo. V Ljubljani obstoje framazonske organizacije. Stal ji je na čelu — ali še danes stoji, ne vemo, dr. Novak. Framazonsko organizirani so po francoskih poročilih dr. Kramer, dr. Zerjav, dr. Budisavljevič, dr. Šurmin, dr. Luković, dr. Drinković, dr. Ninčič, dr. Spalajković itd. Da ta organizacija za osiguranje dobrih služb in lepih mest jako dobro deluje, vido se je posebno pri zadnji vladni krizi. »Klerikalci« pa se vaših framazonskih lož presneto malo bojijo, ker niso nič drugega in se tudi v širjem svetu drugače ne smatrajo, nego šole za korupcijo.

Ata ne znajo več brati. »Slov. narod« piše včeraj o znani izmišljeni tatvini nekih tajnih dokumentov iz sovjetskega poslanstva na Dunaju in pripoveduje, da je »Slovenec« takoj pograbil to vest in »izrekel« prepričanje, da so tatvino teh aktov izvedli (slovensko pravimo, da so akte pokradli, ne pa da smo »tatvino izvedli«) agenti jugoslovanske vlade. Če bi bili ata nataknil na konec svojega nosu boljše sorte špegle, bi bili videli, da je »Slovenec« pisal, da aktov iz sovjetskega poslanstva na Dunaju ni prav nihče ukradel, ampak da so ponarejene akte »liferovali« bolgrajski vladi njeni dunajski špijoni za dober denar in morebiti celo po naročilu vlade. Nekaj dni pozneje pa smo objavili članek Leopolda Mandla, ki ga je bil objavil v »Wiener Allg. Zeitung«. Tudi g. Mandl trdi v svojem članku, da na sovjetskem poslanstvu ni nihče ukradel nobenega akta. — »Slov. narod« pa piše včeraj, da se mi sklicujemo na g. Mandla kot pričo, da so neke akte pokradli agenti jugoslovanske vlade! Tega, kar mečka »Slov. narod«, ni trdil ne g. Mandl in ne »Slovenec«, pač pa je g. Mandl prav lepo povedal imena vseh tistih temnih gentlemanov na Dunaju, ki se profesionalno pečajo s ponarejanjem izmišljenih diplomatskih listin in jih obešajo za drag denar vsem, ki jih potrebujejo za snovanje raznih temnih in umazanih političnih intrig. Da je bil pred vojno g. Mandl sam zapleten v razne falzifikatorske afeze, je tudi nam prav dobro znano, zato pa tudi danes lahko o takih zadevah govori kot »stručnjak« in bo že marsikaj res, kar pove. O takih »zvezah« g. Mandla s »klerikalci«, ki nam jih očita »Narod«, pa nam ni prav nič znanega. Nam je znano edino to, da »Narod« pomaga igrati današnjemu režimu tisto igro proti Hrvatim in Slovincem, kakor sta jo igrala nekdanj Berehtold in Forgach s pomočjo ponarejenih dokumentov proti Srbiji. Ata sind und bleiben halt immer k. k., namreč haká.

ju ni prav nihče ukradel, ampak da so ponarejene akte »liferovali« bolgrajski vladi njeni dunajski špijoni za dober denar in morebiti celo po naročilu vlade. Nekaj dni pozneje pa smo objavili članek Leopolda Mandla, ki ga je bil objavil v »Wiener Allg. Zeitung«. Tudi g. Mandl trdi v svojem članku, da na sovjetskem poslanstvu ni nihče ukradel nobenega akta. — »Slov. narod« pa piše včeraj, da se mi sklicujemo na g. Mandla kot pričo, da so neke akte pokradli agenti jugoslovanske vlade! Tega, kar mečka »Slov. narod«, ni trdil ne g. Mandl in ne »Slovenec«, pač pa je g. Mandl prav lepo povedal imena vseh tistih temnih gentlemanov na Dunaju, ki se profesionalno pečajo s ponarejanjem izmišljenih diplomatskih listin in jih obešajo za drag denar vsem, ki jih potrebujejo za snovanje raznih temnih in umazanih političnih intrig. Da je bil pred vojno g. Mandl sam zapleten v razne falzifikatorske afeze, je tudi nam prav dobro znano, zato pa tudi danes lahko o takih zadevah govori kot »stručnjak« in bo že marsikaj res, kar pove. O takih »zvezah« g. Mandla s »klerikalci«, ki nam jih očita »Narod«, pa nam ni prav nič znanega. Nam je znano edino to, da »Narod« pomaga igrati današnjemu režimu tisto igro proti Hrvatim in Slovincem, kakor sta jo igrala nekdanj Berehtold in Forgach s pomočjo ponarejenih dokumentov proti Srbiji. Ata sind und bleiben halt immer k. k., namreč haká.

Gostilna pri »Fajmoštru«

priporoča za praznike različna izbrana VINA. Posebno se priporoča izborni sladec MOSLER iz graščine Ormož, Dolenjska PORTUGALKA iz PIKERCAN, letnik 1921.

Dopisi.

Iz Žužemberka. Ze nekaj let ne moremo skoraj iz našega trga poslati dopisa, da ne bi obenem bili prisiljeni, da imenujemo tudi našega notarja. Ni da bi bil kaka znamenita oseba, žalibog je pa povsod zapleten v prav vsako afero, kjer gre proti kmetu in ljudskim pravicam. Sedaj imamo v trgu zopet tako afero. Trška posojilnica, ki so jo trški magnatje za svoje dobičkanosne namene iztrgali iz rok kmetov, sedaj okoliškim kmetom kar trumoma odpoveduje — ne morda vlog —, ampak posojila. Ta rabeljski posel opravlja po našem »slavnoznanem kmetoljubu« notarju Carliju. Iz tega si je napravil ta človek naravnost sijajno dobičkanosno podjetje, ki mu nosi lepe tisočake. Stvar prakticira na sledeči način: Najprvo odpove v imenu posojilnice posojilo, nato poziva, da kmetje tekom 14 dni vrnejo posojilo, ki ga bo on kasiral, hranil in vrnil. In za vse te posle si zaračuna n. pr. pri posojilu od 9000 Din okrog 860 K. Ali ni to kavalirski človek? In ali nima naravnost očetovskega srca za kmeta? Mi pa svetujemo kmetom sledeče: Za poziv, da vrnete posojilo, ste dolžni plačati po tarifi določeno svoto; za vse druge posle pa niste dolžni niti vinarja plačati. Če Vam posojilnica posojilo odpove, morate posojilo vrniti posojilnici. Če je pa posojilnica komu drugemu poverila prejemanje in shranitev denarja naj mu za ta posel posojilnica sama plača. Vi niste dolžni nositi teh stroškov. Toliko jurista bi bil tudi g. Carli lahko, da bi to vedel. Za ta način uradovanja bi se pa vendar morala zanimati tudi notarska zbornica.

Sv. Katarina pri Trzinu. Dopisniku v sobotnem »Jutru« ne ugađa župan naše občine, ker je pristaš SLS! Dejstvo pa je, da so občani Loma in Doline z novim županom splošno zadovoljni. Kaj brige neobčane naš župan? Gospodje v Trzinu se naj ne vrtikavajo v naše občinske razmere! Hvalijo prejšnjega župana, to je popolnoma pravilno, samo tega ne povedo, da je tudi on odločen pristaš SLS. — V pomirjenosti dopisniku in resnici na ljubo povdarimo še enkrat, da je mož na svojem mestu. Tajnika pa sploh ne obstojata, pač pa vrši te posle marljivi g. podžupan kadar jih g. župan sam ne more radi oddaljenosti od občinskega urada. Ne novi ne prejšnji župan pa se ne bosta pri svojem delu ozirala na Jutrovske intrige.

Iz Trziča. Meščanska šola priredi svoj letni vsakoletno božičenec v nedeljo, dne 21. dec. 1924. ob 4. popoldne v šolski telovadnici s posebno zanimivim sporedom. Iz prijaznosti sodeluje salonski orkester. Vabljeni so stariši in svoji otroci. Vstopnine ni. — Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva v Trzinu ima svoj letni občni zbor v nedeljo dne 28. dec. 1924. ob 9. v risalnici meščanske šole. Udeležba je dolžnost vsakega člana. V preteklem letu smo imeli 84 v bodočem moramo imeti 100 članov.

Šmartno pri Litiji. Na orlovski praznik, dne 8. decembra smo imeli šmartenski Orlički zopet vesel dan. Ob 8 je bila sv. maša in sv. obhajilo. Popoldan je otvoril orlovsko slavsko slavnost g. P. Erzin, predsednik orlovskega odseka v Šmartnem. Sledile so deklaracije, potem lep govor g. predsednika na Orle in Orliče. — Nato je bilo sprejetih šest novih članov Orlov. Po predsedniku prisrčno pozdravljeni so zapeli vsi skupaj Orlovsko

himno, na kar je bila ta lepa slavnost zaključena.

Na Rovih je priredil državni higijski zavod v Ljubljani protialkoholno predavanje dne 17. t. m. Predavatelj g. Puhar je res dober govornik, ki zna prepričati in pridobiti, in obziren, da nikogar ne žali. Njegov govor temelji na znanstveni podlagi, je poljuden, zdej voder, zdej genljiv in pretresljiv. Ker priredi zavod vsako predavanje popolnoma brezplačno, ni čudno, da so oddana predavanja v nedelje in praznike že mesece vnaprej, dasi gredo pogosto te dni kar trije gospodje tega zavoda s poukom med narod. Res čas in razmeram primeren in potreben institut.

Mežiška dolina. Nevarna tatinska družba zasačena. Zadnji čas je bilo v prevalskem okraju izvršenih več drznih tatvin in vlovov. Vlomili so tatovi v Prevaljah v prodajalno kmetijske zadruga ter odnesli raznega blaga v vrednosti več stotisoč kron, nadalje so vlomili v gestilno Antona Hribnika ter odnesli tobak, nekaj žganja in denarja, iz mlina Josipa Plešivčnik so ukradli dve vreči moke, gostilničarju Antonu Lajnišu pa so pobrali perilo, ki se je sušilo pod streho. Oglasili so se tudi v Kotljah, kjer so gostilničarju Antonu Petriču zaklali 80 kg težkega prašiča ter ga odnesli, posestniku Fran Čevniku pa so v eni noči ukradli 11 kur in 2 purana. Dogajale so se tatvine pa tudi drugod in je bilo ljudstvo radi tega v velikem strahu. O tatovih dolgo ni bilo nikjer nobenega sledu. Marljivim in previdnim prevalskim orožnikom pa se je vendar posrečilo v Žerjavovi bajti v Podkraju izslediti gnezdo te tatinske družbe ter vjeti tri nevarne tičke. Dobili so orožniki prvotno doma sicer samo 1 žensko ter veliko zalogo ukradenih stvari, 2 možka pa, ki sta bila na delu v gozdu in sta izvedela, da ju iščejo, sta pobegnila ter jo ubrala proti Mariboru. V Marenbergu sta stopila na vlak in s tem se tudi njela v past; zakaj v vlak ju je že čakal pripravljeni orožnik. Kolovodja te družbe je bil 29 let stari Ivan Vrečar, nevaren tat, ki je pobegnil iz ječe v Celju ter ima še v ječi za presedeti 15 mesecev. Izdajal se je pod tajnimi imeni ter je imel delavske knjižice izstavljene tudi na ime Martin Lipovnik in pa Jožef Selih. Njegov pomagač je bil Karol Pristovnik in pa njegova žena. Imenovani so prišli iz Štajerske in so se tu naselili pred četrto leto. Prej omenjene tatvine so že priznali. Sumi pa se, da so imeli še druge pomagače ter imajo na vesti tudi še druge tatvine. Prebivalstvo se je močno oddahnilo, ko je zaslegla te nevarne zlikovce roka pravice.

Popoln uspeh
morete imeti le, ako uporabljate prašek za pecivo in vanilin - sladkor „ADRIA“.

Dnevne novice.

— Volivni shod bo v nedeljo, 21. t. m. ob 3. popoldne v Šmartnem pod Šmarno goro.

— **Kmetijska zveza v Šmartnem pri Litiji** obsoja z največjim ogorčenjem pritisk režima na može, katerim je naše ljudstvo poverilo svoje zaupanje. Najnovejša žrtev tega režima je učitelj g. Lovro Jevnikar v St. Vidu pri Stični, katerega bo naše ljudstvo tembolj čislalo, kolikor večjo krivico mu delajo izpostavljenosti režima. Naše ljudstvo se bo vedno držalo gesla: »Zvestoba za zvestobo«. Za vse pride plačljivi dan.

— **Nova slika dr. Jan. Ev. Kreka.** Slučajno se je našla letos v Celovcu slika dr. Jan. Ev. Kreka, ki ga predstavlja takšnega, kakršen je v resnici bil kot ljudski govornik: eno roko v žepu, drugo pa na kvišku z zavahanim rokamom, na obrazu smehljaj, oči odprte v bodočnost. Slikan je bil ravno v trenutku, ko je govoril na narodnem taboru v gozdu pri Sv. Katarini nad Šmihelom pri Pliberku na Koroškem leta 1914 mesec pred svetovno vojno preroške besede Jugoslavije: »Obrnimo svoj pogled ne na mrzli pusti sever, temveč na solčni jug, kjer citrone in oranže cveto, tam je naša domovina in bodočnost.« Društvo »Dobrodružnost« je založilo to sliko kot razglednico in se dobiva od pondeljka dalje v društveni pisarni v zavojih po 100 razglednic, posamezne pa po vseh ljubljanskih prodajalnah.

— **Smrtna kosa.** Dne 17. t. m. je umrla v Kamniku Ana Hvastija, ki jo lahko

prištevamo med najboljše matere. Tiho in neopaženo je bilo njeno življenje, a vzgojila je vse svoje otroke v značajne in poštvalne delavce v blagor našega naroda. Blagi pokojnici je Bog že plačnik, žalujoči obitelji pa naše odkrito sožalje! — V Motniku je dne 18. decembra po večletni mučni bolezni mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Kogoj, soproga bivšega dolgoletnega župana gosp. Franca Kogoj v Motniku. Vsem, ki so blago pokojnico poznali, jo priporočamo v molitev in blag spomin. — V Gradcu je umrl voj. rač. svetnik v pok. Jurij Klobučar.

— **Bolezen v rodbini Nikole Pašiča.** »Samouprava« javlja, da ministrski predsednik Pašič na dan svoje krstne slave ne bo sprejemal obiskov zaradi boleznij v hiši.

— **Jugoslovanska čitalnica v Gradcu,** katera obstoja kljub vsem finančnim težkočam že skozi desetletja, izbrala si je na običnem zboru dne 14. decembra t. l. sledeči odbor: predsednik: dr. Ivan Klasinc; podpredsednik: Vekoslav Kukman, cand. iur.; tajnik: Davorin Gradišnik; tajnikov namestnik: Josip Majer; blagajnik: Ivan Bajec; namestnik: Ivan Hren; knjižničar: Lovro Mikl, cand. med.

— **Uradne ure v poštni službi.** Zadnja okrožnica poštnega ravnateljstva v Ljubljani je prinesla pregled uradnih ur z naslednjo pripombo: Ker je treba spraviti uradne ure v sklad s pravilnikom o notranji poštni in brzojavni službi, prilagamo današnjim okrožnicam pregled uradnih ur, po katerem morejo črslaj pošte službo opravljati. Hkrati razveljavljamo vse prejšnje obče ali posebne odredbe glede uradnih ur. Opozarjamo pa še posebej pošte, katere imajo brzojav ozir. telefon, da morajo ob nedeljah in praznikih, če krajevne razmere zahtevajo, sporazumno z županstvi uradovati tudi pred 9. uro. Zaradi tega se pa uradne ure od 9. do 11 ure morejo skrajšati.

— **Zdravniška služba.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje službo zdravnika-uradnika v Hrastniku. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— **Prepovedan list.** Vlada je prepovedala razširjanje lista »Oesterreichische Grenz-wacht«, ki izhaja v Radgoni, ker piše proti interesom naše države.

— **Smrt od lakote.** »Hrvatsko pravo« poroča iz Zadra, da je tam umrl upokojeni nadzornik finančne straže Hrvat Herman Plavt. Umrl je od lakote, ker kljub ponovnim prečnjam na konzulatu kraljevine SHS pet mesecev ni dobil izplačane pokojnine. Zadnje dni je tako oslabil, da mu želodec sploh ni več prebavil nobene še tako lahke hrane. Ista usoda čaka tudi njegovo ženo, če se v zadnjem trenutku ne zgodi čudež. — Za uboge upokojenca vlada nima niti »prebijene pare«, za volitve ima pa milijonov dovolj.

— **Med vožnjo se dogajajo različne stvari.** Dostikrat se zgodi, da je kdo okraden ter ne ve od koga in kje. Med Novim mestom in Ljubljano je nekdo ukradl potniku Hribarju Francu nekaj nad 1000 Din vrednega blaga, med tem pa listino z vsebino 750 Din. Osumljena sta dva Hrvata, ki sta izstopila v Višnji gori in takoj nato vstopila v drugi vlak.

— **Predrzen slepar.** V ljubljanski okolici se potepa neki slepar, ki se izdaja za trgovca z živino in kupuje pri kmetih živino. Mož kupi od kmeta vola ali kravo, da nekaj na račun in drugi dan hoče odpeljati živino. Nekaj kmetov mu je naselilo in mu izročilo živino, za denar pa so se prodajalci obrisali. Končno pa so ljudje vsled medsebojne govornice vendar le začeli postajati pozorni in se pokazali premetenemu predrznemu goljufu vrata. Le škoda, da niso ti ljudje izročili sleparja orožništvu, ki bi ga izročilo kamor spada.

Našim rodbinam priporočamo našo domačo Kolinsko cikorijo, izvrsten pridelanek za kavo.

Primorske novice.

— **Slovensko šolsko vprašanje v italijanskem parlamentu.** Povodom razprave o proračunu naučnega ministrstva se je v rimski poslanski zbornici oglašil k besedi posl. dr. Besednjak in spravljal pred široki javni forum šolsko vprašanje slovenske manjšine v Julijski Krajini. Slovensko javnost bo gotovo zanimalo, kakšno stališče je v tem vprašanju zavzel najvišji zakonodajni činitelj Italije, ki se tako rada ponaša s svojo kulturo. Zato naj sledi tu celotno poročilo

o poteku dogodkov ob dr. Besednjakovem nastopu, ki govore dovolj jasno sami zase.

Po zaključeni glavni razpravi o prosvetnem proračunu je predložil posl. dr. Besednjak sledeči dnevni red: »Zbornica pozivlja vlado, da izpremeni svojo šolsko politiko nasproti inorodnemu prebivalstvu.« Govornik ugotavlja, da je Gentilejeva reforma globoko posegla v kulturno življenje Slovanov, ker je zatrla slovanske ljudske in srednje šole v Julijski Benečiji.

Ze iz avstrijske dobe znani zagrizeni sovražnik Slovanov, posl. Banelli, neprestano prekinja govornika, dočim ministrski predsednik Mussolini in prosvetni minister Casati pozorno poslušata. Minister Casati prosi Banelli, ki je državni podtajnik, naj govornika ne moti. Banelli nato zapusti vladno klop in odide v drugi sektor.

Banelli dr. Besednjaku: »Učimo vas šele živeti, ker nimate še niti svoje književnosti.« Besednjak (ironično): »Vemo; znanstvenik ste.«

Nadaljujoč svoj govor, pravi Besednjak, da ima šolska reforma po izjavi ministra Casatija namen, da se inorodno prebivalstvo raznarodi. Casati: »Vzgojiti hočemo zgolj dobre italijanske državljane.« (Zbornica ploska.) Besednjak: Reforma krši pravice inorodnega prebivalstva. Vlada ne more zahtevati, da se vzgajajo otroci v drugem jeziku nego ga govore njihovi starši. Otroke so rodili starši, ne država. Naravni zakoni se ne menjajo z izpremembo meja. Kako naj postanemo Italijani po plemenu? Casati: »Narediti hočemo iz Nemcev in Slovanov dobre italijanske državljane, nič drugega.« Besednjak: »Ekscelencija, hvaležen sem vam za to izjavo, ker je v kričečem nasprotju z izjavami, ki ste jih podali nemškim in slovanskim poslancem pred par meseci.«

Govornik nadaljuje: Ne moremo z vami sodelovati in vam pomagati, da porušite to, kar je dedščina naših očetov. Pa tudi italijansko delovno ljudstvo vam ne more slediti v tej nasilni politiki. Italijansko ljudstvo ni hotelo prenašati enakega nasilja od strani bivše Avstrije. Klic: »Toda mi smo si pridobili svojo svobodo potom vešal in ječ!« Besednjak: Vrzite nas tedaj v ječo! Predsednik Rocco opozarja govornika, naj konča, ker je določenih 20 minut že preteklo.

Besednjak: Zahtevamo za naše ljudstvo to, kar zahtevate vi za Italijane v Tunisu. Klic: A ti Italijani so v inozemstvu. Besednjak: Pravico imamo zahtevati svobodo za naše manjšine. Rossi-Passavanti: Osvojite si svojo svobodo s krvjo, kakor smo to storili mi! Predsednik znova opominja govornika, naj konča. Besednjak: Ponavljam, da imamo neoporečno pravico braniti svojo svobodo. Rossi-Passavanti se hoče zagnati proti govorniku in kriči: »Osvojili smo vas s krvjo.«

Med splošnim hrupom sklene posl. Besednjak svoj govor, opozarjajoč, da je mogoče vzgojiti inorodno prebivalstvo v dobre državljane samo s pravičnostjo.

— **«Gor. Straža» pred časnikarskim forumom.** Goriško časnikarsko društvo je na zahtevo slovenskih članov dne 16. t. m. sklicalo odborovo sejo, da zavzame stališče v zadevi »Gor. Straže«, ki jo zadnji čas oblast neprestano preganja. Poročal je Stražin urednik Polde Kemperle, ki je članke in dopise, zaradi katerih je bil že tretjič obsojen, prevedel v italijansko. Razvila se je dolgotrajna, izčrpana razprava, ki se je zaključila z dnevnim redom, v katerem se poziva oblast, naj ne otežuje med ljudstvi, živčimi na skrajnih delih domovine, tistega pobratenja, ki je temeljni zakon za državljansko in socialno življenje in ploden vir za skupni prospeh in blaginjo.

— **Občinske volitve v Renčah.** Dne 14. decembra so se vršile v Renčah občinske volitve. Volivcev je bilo vpisanih 433; od teh je glasovalo za komunistično listo 286, za narodno 129, glasovanja se je vzdržalo 18 volivcev. Komunisti dobe 12, narodnjaki 6 občinskih odbornikov.

— **Naračanje draginje.** V zadnjih dveh mesecih so cene v Italiji narastle za 20%. Poleg drugega vpliva na dviganje cen padanje lire, Sterling, ki je še pred nekaj tedni veljal 100 lir, velja danes že 100 lir, švicarski frank je stal v septembru povprečno 430 lir, stane danes 450 lir. Kupna moč lire je znašala v juliju letošnjega leta 17.62, v oktobru 16.60 in v novembru 16 stotink zlate vrednosti. Nekaj ni prav v državi Danski!

— **p Smrt pri fotografu.** Te dni je prišel v »Foto-Ideale« v Trstu 24letni Krištof Haasbaker z Dunaja, da bi se dal fotografirati kot fakir. Nabodel si je v lice in prsi polno bučk. Ker se mu je zdela električna razsvetljava prešaba, je fotograf uporabil magnezijev prah. Vsled neprevidnega ravnanja je eksplodirala pločevinasta škatlica z 250 grami magnezija. Učinek je bil silen. Popokale so vse šipe in po zraku so leteli kosi oprave. »Fakir« je obležal s smrtnimi poškodbami ter je kmalu nato izdihnil. Fotograf je sicer tudi vrglo na tla, drugače pa je ostal nepoškodovan.

— **p »Banca Adriatica«.** Dne 17. t. m. se je v Trstu sešel vodilni odbor konzorcija upnikov banke Adriatike, da zavzame stališče nasproti predlogom finančne skupine, ki hoče preprečiti konkurz banke. Odbor je sprejel sklep, v katerem izjavlja, da so predlogi, posebej pa 40 odstotna kvota, nesprejemljivi, da pa morejo služiti kot podlaga za pogajanja.

— **p Upravni svetniki Banke Adriatike ne dajo ničesar.** Dne 18. t. m. se je na poziv zastopnika uprave za poravnavo v zadevi Banke Adr. vršil prvi sestanek upravnih svetnikov banke. Navzoči so bili posl. Fulci, posl. Lapegna, kom. Rusconi, tržaški župan Pitacco, general Piccione, dr. Mordo, kom. Host-Venturi, kapetan Marović, Feiner in kap. Poggi. Gospodje so izjavili, da se ne čutijo dolžne do kakih gmotnih prispevkov v svrhu finančne rešitve banke. Pogajanja se bodo vendar še nadaljevala.

— **p 50 letnica Jadranskega naravoslovnega društva.** Società Adriatica di Scienze Naturali v Trstu praznuje v nedeljo na tržaški univerzi 50 letnico svojega dela. Društvo je l. 1854 ustanovil zoolog Simon Sirkis; tekom desetletij je izdalo 28 znanstvenih del.

— **p Nov most preko Vel. kanala v Trstu.** Vrhovni svet za javna dela v Rimu se je izrekel za načrt, da se preko Vel. kanala v Trstu zgradi most iz armiranega cementa.

— **p Italijanska narodna didaktična razstava.** Prihodno spomlad se vrši v Trstu italijanska narodna didaktična razstava, ki bo podajala pregled razvoja italijanske šole do današnjega dne v vseh njenih tipih. Razstava bo obsegala 18 odsekov. Sodelovalce bodo poleg javnih šol razne javne zasebne kulturne organizacije in ustanove. V izvršilnem odboru so prof. Giacomo Furlani, dr. Attilio Gentile, ga. Luisa Dei Pauli i. dr.

Dr. OETKER-jev

prah za pudding

Dobi se povsod ali pa v tovarni

Jos. Reich, Maribor

Boj za stanovanje.

Oni, ki so tako srečni, da prebivajo v lastnem stanovanju, navadno nimajo niti pojma, kak neizprosni boj se bije med tistimi, ki hočejo potom stanovanjskega urada priti pod streho.

Priznati moramo, da v današnjih okolnostih ni težje službe, kot biti predsednik stanovanjskega urada. Komaj je eno stanovanje prazno, že pride cel kup prošnji, od katerih je večina silno nujna in upoštevanja vredna. Izbrati neupravičenega prosilca, je naravnost salomonsko delo. Pri nas v Ljubljani je danes v navadi, da po svojem preudarku da stanovanjska oblast I. stopnje (mestni magistrat) stanovanje najbolj potrebnemu prosilcu, ostali pa imajo pravico pritožbe na II. instanco (stanovanjsko razsodišče), ki pa ima pravico razveljaviti prvi odlok le v slučaju, ako se je kršil zakon.

Prva instanca obstoji iz treh članov, iz predsednika stanovanjskega urada, iz zastopnika društva hišnih posestnikov in zastopnika društva hišnih najemnikov, glasuje torej z večino dveh glasov. Vzemimo sledeči slučaj: Prosilec se pozna osebno z zadnjima dvema in ta dva glasujeta zanj, čeprav je morda več drugih upravičenejših prosilcev. Tako dobi ta v I. instanci stanovanje, čeprav je morda predsednik glasoval zoper. Ostali bolj upravičeni prosilci se sedaj pritožijo na drugo instanco, ne opravijo pa ničesar, kajti s prvo dodelitvijo ni bil kršen zakon in I. instanca je svobodna oddati stanovanje po lastnem preudarku, kot pravi zakon. Tako se je že večkrat dogodilo.

Vzemimo drug slučaj. Neko stanovanje postane ali bo v doglednem času postalo prost. Za to zvedo slučajno 3 ali 4 ljudje, ki niso ravno prepotrebni stanovanja. Ti vložijo naglo prošnje, na seji dobi eden izmed njih stanovanje, med tem ko 50 drugih bolj potrebnih, ki za to stanovanje niso vedeli, ostane brez in se niti ne morejo pritožiti, ker niso vložili nobene prošnje. Naredba pa pravi, da je za vsako stanovanje treba vložiti posebne prošnje.

Taki in enaki primeri nam kažejo, da stanovanjski urad ne more funkcionirati brezhibno.

Da bi se taki nehoti krivični slučaji ne dogajali, bi bilo treba postopek pri dodeljevanju stanovanj reformirati. To bi se lahko izvršilo v okviru veljavnih zakonov, da se postopek pri dodelitvi stanovanja uredi na na-

Bujni, svilasti lasje,
po rednem umivanju glave z

„Elida“ Shampooom!

čin, kot je v veljavi pri stanovanjskem uradu na Dunaju, kjer je ravno tako strašno pomankanje stanovanj kot pri nas.

Na Dunaju pride v poštev za stanovanje samo tisti, ki ima 12 točk, te točke so: ena za vsako leto čakanja od dne, ko je bila vložena prošnja, po ena za ženo in vsakega otroka, ena za državnega uradnika itd.

Če je kako stanovanje prazno, potem pridejo avtomatično v poštev samo oni, ki so dosegli to število točk (12) in izbere se izmed njih najpotrebnejši. Posamičnih prošelj za vsako prazno stanovanje se ne more vlagati, zadostuje prijava. S tem odpade uradu ogromno delo sprejemanja, urejevanja in študiranja prošelj. V uradu se nahaja samo kartoteka prijav. Na vsaki prijavi je naznačeno število točk. Če dotičnik doseže eno točko več (na primer rojstvo otroka), da na podlagi uradne listine (v tem slučaju rojstnega lista) novo točko zabeležiti na svojo prijavo. Ko je dosegel 12 točk, ve, da bo prišel v doglednem času na vrsto in mu ni treba stikati po vsem mestu in nadlegovati vse znance, da li vedo za kako stanovanje, ki postane prosto, ni mu treba vlagati neprestano prošnje z dragimi kolki in hoditi k uradnikom stanovanjske oblasti molelovati.

In še nekaj praktičnega imajo na Dunaju. Ker mestna občina ni imela denarja za zidavo novih stanovanjskih hiš, je uvedla stanovanjski davek in vodarino (od 35 l na osebo na dan naprej), obadva prinašata toliko, da se vsako leto lahko zida nekaj sto (!!) stanovanj.

Če bi vsakdo, ki ima v Ljubljani stanovanje, plačal samo 10 Din stanovanjskega davka mesečno, bi dobila občina dovolj denarja, da vsako leto sezida vsaj eno stanovanjsko hišo. Ta davek bi bil socialno čisto pravičen, kajti oni, ki je tako srečen, da ima stanovanje, prav lahko da malenkost, da drugi, ki ga nimajo, pridejo enkrat do strehe.

Vabilo

na

posvetovanje staršev, ki imajo svoje sinove (hčere) na ljubljanskih realnih gimnazijah.

Gospod minister prosvete je izdal naredbo, da naj se takoj — sredi šolskega leta — spremeni učni načrt na realnih gimnazijah in realkah. Po tem načrtu se med drugim odpravita tudi nemščina in latinščina v prvih štirih razredih realnih gimnazij in se pričneta s pičilim številom ur poučevati šele v V. razredu. Naredba bi se imela pri nas pričeti izvajati 7. januarja 1925, in sicer za letos samo v I. in II. razredu, v naslednjem šolskem letu tudi v III. razredu in s pričetkom šolskega leta 1926-27 na vsej nižji realni gimnaziji (realki). Učenci, ki so se učili omenjenih dveh jezikov že tri mesece, oziroma 13 mesecev, bodo seveda skoro vse pozabili, kar so si pridobili s tolikim trudom, in se bodo pričeli isto snov zopet učiti v V. razredu.

S to naredbo so okrnjene pravice staršev, ki so s tem, da so poslali letos, oziroma lansko leto svoje sinove (hčere) v realno gimnazijo, izrazili svojo voljo, da dobe njihovih otroci izobrazbo, kakršno so nudile dosedanje realne gimnazije. Tudi je po šolskem zakonu izrečno prepovedano, da bi se spreminjal učni načrt za učence, ki so se po tistem učnem načrtu že pričeli učiti.

Da bi zavzeli starši učencev (učenk), ki obiskujejo realne gimnazije v Ljubljani, proti omenjeni naredbi svoje stališče, se s tem vabijo vsi brez razlike na posvetovanje, ki se bo vršilo v soboto, dne 20. t. m. ob 8. uri zvečer v razpravni dvorani Justične palače (drugo nadstropje), Trg Kralja Petra.

Na posvetovanje se vabijo tudi drugi, ki se zanimajo za razvoj našega šolstva.

V Ljubljani, dne 18. decembra 1924.

V imenu prizadetih staršev:

B. Bežek Dr. Božidar Vodušek
dvorni svetnik. odvetnik.

Ivan Jelačin ml.
predsednik Zveze trgovskih gremijev
za Slovenijo.

Ljubljanske novice.

Ij Mohorske knjige so že prejela vsa ljubljanska poverništva. Člani naj blagovolijo priti ponje. Naročnina za prihodnje leto je neizpremenjena (20 Din), kljub temu, da bo obseg krog 10 pol zvečan.

Ij Božičnica za revne otroke se vrši v nedeljo, 21. t. m. ob 3. uri popoldne v dvorani hotela Union. Pri tej priliki bo obdarovanih do 600 otrok. Vstop k tej prireditvi je prost ter dovoljen vsakemu.

Ij Iz okolice sv. Krištofa smo prejeli naslednji dopis: Po šletnem hrepenenju se nam je izpolnila srčna želja, da dobimo svojega stalnega dušnega pastirja. Vsi se jako pridno pripravljamo na slovesen sprejem novega dušnega pastirja, ki se vrši v torek, dne 23. t. m. ob pol 7. uri zjutraj. — Kako krasno smo v teku tega časa pronovali svojo cerkev, je znano vsem ljubljancem. — Za sprejem svojega stalnega dušnega pastirja smo si nabavili še 10 novih krasnih svečnikov, nov misal in prekrasne nove jaslice, katere se bodo v ponedeljek pričele montirati

ter bodo na električen pogon. Te jaslice izvršuje domačin soprog cerkvene pevke gosp. Farnik že celo leto in bodo kras cerkvi. Verjame se vabijo, da si to delo ogledajo, gosp. Farniku pa čestitamo k res nmetnemu delu.

Ij Petkov trg. Poleg običajnega blaga na petkovem trgu je bilo mnogo postnih jedil. Na ribjem trgu je bilo dosti domačih in tujih rib kakor lipani, ščuke, belice, klini, razne morske ribe in pa morski raki, takozvani scampi, in sicer po 44 Din za kilogram. Tudi divjačina se je dobila in sicer divje race, zajci in srnetina. — Na mlečnem trgu je bilo tudi jako dosti raznih mlečnih izdelkov in pa medu, katerega so prodajali po 30 Din za kilogram. Tudi na cvetličnem trgu je bilo živo, ker so prinesli okoličani razno zelenje in mahovje in pa jako lepa božična drevesca.

Ij Koncert v kavarni Evropa se vrši danes v soboto. Svira godba dravske divizijske oblasti. Začetek ob devetih zvečer. Vstop prost. 7931

Ij Mlada talinska družba. Rudolf C. in njegov brat Jožef C., oba niti 14 let stara, sta vlomila v barako branjeveke Porcher na Vodnikovem trgu ter odnesla razne okraske za božično drevesce. Pri preiskavi so našli pri Jožefu razne ostanke ukradenih predmetov, Rudolf je pa pobegnil.

Ij Plodovi vzgoje. Današnja materialistična vzgoja, ki jemlje človeku in otroku najprimitivejši naravni čut, žanje zadnje čase prav pretresljive rezultate. Mladotletni otroci begajo z doma in se klatijo s sumljivimi družbami, dočim starši zastoj ključijo in pozivajo svoje ubeglece nazaj. Tudi v Ljubljani doživljamo take slučaje. V prvem zakonu rojeni Alojz Armič, desetletni dijak, je že drugič pobegnil od doma. Je šibke postave in oblečen v obleko iz vojaškega blaga. 11letni sinko Stanko Jagodič, prav tako dijak, je pobegnil od svoje matere Ane in se z dvomljivo družbo potepa neznano kje.

Ij Tatvina. Iz kleti, odnosno iz odprte drvarnice Katarine Hribar v Cigaletovi ulici je odnesla okrog 40 let stara ženska sivo voljeno krilo, nož, žepni robec, ščipalnik, del šivalnega stroja, pleč, šerpo, čevlje, torbico, naglavno ruto in več parov nogavic. Z vsem se je precej dobro preskrbela za zimo.

Ij Policijska kronika. Od 18. do 19. so bile vložene sledeče ovadbe: Radi tatvine 3, radi ogrožanja osebne varnosti 1, radi pijanosti 1, radi pobege od doma 2, radi prestopka cestno-policijskega reda 5, radi prekrščenja policijske ure 2. Napovedane aretacije: 2 radi berčenja, 1 radi pijanosti, 2 radi tatvine.

Ij Svetlobna telesa »Vesta«, stropne, namizne in stenske svetilke v vseh izdelavah po konkurenčnih cenah J. Gorec, palača Ljublj. kreditne banke. 7528

Prosveta.

Kodanjsko vseučilišče.

Pri nas vse premalo paznje posečamo malemu danskemu narodu, ki ima dva in pol milijona duš, a stoji na zelo visoki stopnji kulture. Ker so problemi vseh vrst (socialni, upravni, šolski itd.) pri malih narodih enaki, bi bilo za nas zelo koristno, če bi kdo šel proučevati življenjske in kulturne razmere tega visoko izobraženega naroda, ki so ga Nemci hoteli zadušiti na svojem severu, kot so nas Slovence hoteli prepričati na jugu. Zmagazaveznikov v svetovni vojni je prinesla Dancem plebiscit v Šlezvigu, kjer so zmagali, nam Slovincem pa plebiscit v Korotanu, v katerem smo podlegli. Danes hočemo seznaniti svoje državljane z edino dansko univerzo, ki se nahaja v glavnem mestu Kodanju (Kjöbenhavn) in ki s svojimi prvovrstnimi institucijami lahko služi naši ljubljanski za vzor.

Kodanjska univerza je bila ustanovljena že l. 1478., torej še pred odkritjem Amerike. Iz te letnice razvidimo, da ima danski narod že mnogo stoletij trajajočo kulturno traditijo za seboj. V začetku je bila katoliška šola, za časa reformacije se je pa poluteranila, začela procvetati in igrala vedno bolj važno vlogo v umstvenem življenju danskega naroda.

Ta univerza obsega danes pet fakultet: bogoslovno, slovstveno, zdravniško, znanstveno in pravno-sociološko.

Glavna ideja univerze je, tvoriti žarišče znanstvenega dela v Danski, obenem pa je namen njenega pouka, vzgajati državne uradnike, kot n. pr. duhovnike, srednješolske profesorje, ministrske uradnike, sodnike itd. in pripravljati zdravnike, odvetnike i. dr. za njihov stan.

Oba cilja univerze se dosežeta potom poglavitnega znanstvenega pouka. Vsi dijaki

sicer ne morejo postati znanstveniki, vendar se pa lahko prične uporabi metod svoje znanosti. Ker so sestavljeni tako visoki cilji, traja študij zelo dolgo, predvsem na slovstveni fakulteti, ki ima v tem oziru rekord: povprečni študij na njej traja namreč osem let.

Pouk na univerzi je brezplačen in vključuje specialnemu značaju dela so skoraj vsa predavanja javna. Treba je omeniti, da so dijaki pri svojem delu skoraj čisto svobodni in da skoraj ni druge kontrole kot izpiti.

Med instituti, ki spadajo pod univerzo, je treba pred vsem omeniti njeno bogato knjižnico, ki poseduje med drugim tudi veliko zbirko sanskritskih rokopisov, ki jih je zbral filolog Rasmus Rask, med tem ko ti soči zvezkov vsebujejo cvet starega islandskega slovstva.

L. 1916. se je ustanovila »Študijska hiša«, institut, v katerem imajo razne fakultete svoje knjižnice in kjer se tudi nahajajo štalsnice, dvorane za tečaje in predavanja, laboratorij za poskusno psihologijo itd.

Za materijelno stran dijaškega življenja je na razne načine prav dobro preskrbljeno. V dijaškem domu »Regens«, ki je bil ustanovljen v začetku 19. stoletja, je sob za okoli 200 dijakov. Stanovaleci so v tem slikovitem, starem poslopju popolnoma zastoj. Pa je še več drugih enakih dijaških domov, samo so manjši. Obstojajo pa še drugi na drugačni podlagi, v katerih morajo dijaki plačevati malenkost za svoje sobe.

Omeniti pa moramo tudi precej novo institucijo, ki je brezdvomno srečen način preskrbeti revnim dijakom denar. To je fond, ki jim posoja denarja v zadnjem študijskem letu, kajti za dijake je silno težko, če morajo ravno na koncu svojega vseučiliškega študija delati in si s tem služiti denar za življenje. Posojilo mora dijak, če je končal izpite, vrniti z nizkimi obrestmi, toda način varčevanja je v različnih slučajih različen. Ta fond je v zadnjem času tako narastel, da si morejo sedaj tudi mlajši kandidati izposojevati denar za nadaljevanje svojih študij v Danski ali v inozemstvu.

Materijelni položaj dijaštva se je poslabšal za časa vojne, tedaj pa je univerza ustanovila menzo, kjer so mogli dobiti dijaški meščansko hrano za zmerno ceno. Ta restavracija je ostala, in je vsled dobre hrane, ki jo deli, pri dijakih zelo priljubljena; dodali so ji čajne salone v enem univerzitetnih poslopj in tu je običajni dijaški rendez-vous.

Dijaški svet je institucija iz l. 1912. Po nekaj poskusnih letih je sedaj stalen in tvori važen del vseučiliških organizacij, predvsem kot oficijelna reprezentacija dijakov. Ta svet volijo dijaki vsako leto na novo. Vsaka petih fakultet izvoli zase devet članov svojega lastnega sveta in teh pet svetov skupaj tvori osredni svet, ki daje odredbe in urejuje vprašanja, tičečih se skupnih zadev vseh dijakov.

Eden najpomembnejših ciljev tega sveta je njegovo stremljenje upostaviti in razviti mednarodne odnose med intelektualci.

»Mednarodni komité danskih dijakov« je član »Mednarodnega dijaškega združenja« (Confédération Internationale des Etudiants), ustanovljenega l. 1919. v Strasburgu. Njegova kodanjska informacijska pisarna ima podružnice v Londonu in Parizu (25, rue Servandoni; sedanjí ravnatelj: g. Paul V. Rubow), katerih namen je, služiti kot posredovalnica med inozemskimi dijaki, ki odhajajo na Dansko, ali Danci, ki gredo v Anglijo ali Francijo, in med raznimi institucijami, ki jih hočejo posečati.

(Po »Information Universitaires«.)

• • •

pr Lepo in primerno božično darilo sta knjigi: M. Elizabeta, O. S. Urs.: »Iz moje celice«, II. del, in »Cvetje na potu življenja«. Dobita se v uršulinskem samostanu v Ljubljani.

pr Dve novi deli Fem Benellijsa. Meseca januarja in februarja prih. leta bodo v Milanu vprizorili dve novi Sem Benellijsovi deli: štiridejansko moderno komedijo »Biseri nakite« in trodejanski dramski spev »Ljubzenska tragedija«.

Narodno gledališče v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sobota, 20. decembra: MAGDA, premijera izvirne drame. — Red D.

Nedelja, 21. decembra: ob 3 pop. PRI HRASTOVIH, ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven. — Ob 8 zvečer: DANES BOMO TICI, ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sobota, 20. decembra: RIGOLETTO. Red A. Nedelja, 21. decembra: TOSCA, gostovanje Zdenke Zikove in Marija Šimenca. — Izven.

Pri današnji predstavi Rigoleta poje naslovno ulogo g. Robert Primožič, bariton zagrebske opere in sicer za to, ker je g. Popov obolel.

Ljubljanska drama opozarja na premijero izvirne slovenske dramske novosti »Magde«, ki jo je spisal znani slovenski dramatik dr. Alojzij Remec. Premijera bo v soboto, dne 20. t. m. ob 8. uri zvečer v dramskem gledališču.

Narodno gledališče v Mariboru.

Sobota, 20. dec.: PRI TREH MLADENKAH. Red A.

Nedelja, 21. decembra: LILIJOM. — Red D. (Kuponi.)

Ponedeljek, 22. decembra: Zaprto.

Torek, 23. dec.: PRI TREH MLADENKAIL. Red B.

Sreda, 24. dec.: Zaprto.

Četrtek, 25. dec. ob 15.: PETERČKOVE POSLEDNJE SANJE. — (Kuponi.)

Četrtek, 25. dec. ob 19.30: MAM'ZELLE NI TOUCHE. — (Kuponi.)

Petek, 26. dec. ob 15.: LILIJOM. (Kuponi. Zadnjič v sezoni.)

Petek, 26. dec. ob 19.30: PRI TREH MLADENKAH. — Kuponi.

Sobota, 27. dec.: TRUBADUR. — Red C. (Kuponi.)

Nedelja, 28. dec. ob 15.: PETERČKOVE POSLEDNJE SANJE. — (Kuponi.)

Nedelja, 24. dec. ob 19.30: PRI TREH MLADENKAH. — Red E.

Ponedeljek, 29. dec.: Zaprto.

Torek, 30. dec.: RAZPORAOKA. — Red A. (Zadnjič v sezoni.)

Sreda, 31. dec.: Zaprto.

Četrtek, 1. jan. ob 15.: PETERČKOVE POSLEDNJE SANJE. — (Kuponi.)

Četrtek, 1. jan. ob 19.30: PRI TREH MLADENKAH. — (Kuponi.)

Ljudski oder v Ljubljani

Nedelja, dne 21. decembra: REVIZOR, Goljeva komedija v petih dejanjih. Začetek ob pol 8. uri zvečer. Zakurjena dvorana. Predprodaja vstopnic, kakor običajno (glej lepake!). — Humor te komedije slovi kot neprekosljiv. Korupcija, podkupovanje in lizunstvo, še dandanes tako aktualne stvari, tvorijo življenje nastopajočih oseb — samih lopovov. Od mestnega poglavarja do zadnjega kramarja ne najde človek ne enega poštenega srca. Vsled tako krutega neprestanega žigosanja uradniških izrastkov v tem delu bi »Revizor« najbrž nikdar ne prišel med svet in na oder, da se ni za uprizoritev zavzel sam car Nikolaj II. Premiera je vzbudila v Petersburgu cel vihar ogorčenja in zgražanja, še več pa smeha in zanimanja. »Ta igra ni kar tako; vsak je dobil svojo lekcijo, jaz pa največ!« je dejal car in nasvetoval svojim ministrom, naj si »Revizorja« ogledati nikar ne zamude.

Po svetu.

sv Katakombe in jubilejno leto 1925. — »L'Anno Sancto« poroča, da grade nekako v sredini med katakombami Kalista, Sebastijana, Domitile in Pretekstata pod zemljo posebno hišo, Casa delle Catacombe, da bo olajšan dostop v katacombe, posebno za one, ki bodo hoteli tam maševati in prejeti sv. obhajilo. Tam bo tudi prostor, da bodo lahko ljudje počivali in jedli. Enako bo prirejena tudi razstava fotografij, napisov in drugih spomenikov, ki jo izvede komisija za versko arheologijo. Stroške za to poslopje bodo krili rimski katoličani.

sv Himra »Hej Slovani« je bila napisana nekega poletnega večera 1834. Pesnik Samo Tomasik, se je ustavil na poti v Berlin, kamor je šel v Bogoslovje, tudi v Pragi in ker je dobro poznal vpliv nemške propagande med Čehi, ga je to zelo jezilo. Nekeč pride ves razburjen v gostilno in napiše pesem, ki je postala kmalu znamenita himna vsega slovenskega sveta.

sv Puccinija pokopljejo v Torre del Lago. Iz Firenze poročajo, da pokopljejo Giacomo Puccinija na njegovem posestvu v Torre del Lago. To željo je pokojnik sam v življenju večkrat izrazil in tudi določil prostor za svoj grob.

sv Varstvo najemnikov na Češkoslovaškem. Praški listi poročajo, da se zakon v varstvo najemnikov podaljša najmanj za dve leti. Pač pa se izpremenje nekatere določbe. Uredi se predvsem vprašanje glede zvišanja najemnin in odpovedi.

sv Ljudsko gibanje v Rusiji. V sovjetski Rusiji se zdravstvene razmere hitro boljajo. Danes je v Rusiji 34.000 zdravnikov ter pride na vsake 4000 prebivalcev po en zdravnik. Na ruskih univerzah študira tačas 44.000 medicincev. V prvi polovici 1923. l. so uradni podatki izkazali 452.764 glav prebitka na rojstvih.

Že 38 let je

SARGOV

KALODONT

ZOBNA KREMA

nenadkrsljivo dobro!

Cerkveni vestnik.

ROMANJE V RIM.

Sv. Oče so proglasili jubilej v letu 1925. Izrazili so željo, da bi v tem svetem času kar mogoče mnogo vernikov od vseh krajev prišlo v Rim.

Vsi narodi se za romanje pripravljajo. V Rimu so sestavljeni razni odbori potrebni za priprave, kako bi se romarji v večnem mestu sprosto sprejeli in po stanovanjih razporedili.

Kar se tiče nas, smo po večkratnem posvetovanju sklenili, da vsi Slovani kraljevine SHS poročamo skupno. Za priprave se je v Zagrebu osnoval osrednji odbor, ki bo v imenu nas vseh vodil porazgovore z rimskimi odbori. V vsaki škofiji je pa še poseben odbor, ki naj vodi vse priprave v škofiji in stoji v zvezi in dogovoru z osrednjim odborom v Zagrebu.

Za našo škofijo sta kot načelnika ljubljanskega glavnega odbora imenovana kanonika dr. Tomaž Klinar in dr. Alojzij Merhar. O pravem času si bosta pritegnila še drugih pomočnikov. S tem odborom naj stoji v zvezi odbori po župnijah, katere naj sestavi vsak g. župnik sam.

Do sedaj so tele zadeve že točno določene:

1. V Rimu bomo polnih 6 dni. Tja se bomo pripeljali dne 27. majnika, to je v sredo pred binkošti; odpeljali se bomo nazaj dne 2. junija, namreč v torek po binkoštih zvečer. Na binkoštno nedeljo bodo sv. Oče slovesno maševali v cerkvi sv. Petra, pa bomo mogli biti osebno pri tej slovesnosti.

2. Za vožnjo do Rima in nazaj, za stanovanja in hrano v Rimu bo vse o pravem času preskrbel dotični rimski odbor. Za cene se pa ve že sedaj. Bodo pa takšne:

a) Vožnja od Postojne do Rima bo za tje in nazaj v III. razredu stala 111 lir 10 c., II. razr. 188 lir 45 c., I. razred 279 lir 35 c.

b) Stanovanje v Rimu bo stalo v skupnih spalnicah dnevno 8 do 10 lir (6 dni — 48 do 60 lir), v privatnih stanovanjih dnevno 15 do 20 lir (6 dni 90 do 120 lir), v hotelih dnevno od 50 do 150 lir.

c) Hrana, namreč zajtrk, kosilo (juha, meso, prikuha, kruh, sadje, en četrt litra vina) in večerja (z jedili kakor opoldne) bo stala dnevno 25 lir (6 dni torej 150 lir, ali 7 dni 175 lir).

d) Vsak romar bo dobil dve legitimaciji: eno za popust na železnici in za obisk misijonske razstave, drugo za pravico dobiti romarski znak, papežovo medaljo in za pristop k papeževim sv. opravilom. Obe bosta veljali 30 lir.

e) Kar se tiče takse za vizum italijanskega konzulata, bo po izjavi sedanjega generalnega konzula v Ljubljani prav nizka, skoraj zastopna.

Ako torej vse stroške od a) — d) izračunamo, bi za romarje v III. razredu in v skupnih spalnicah znašalo 111 + 60 + 175 + 30 lir je 376 lir; ako vzamemo vrednost lire po 3,50 Din, bi bilo to 1316 Din; prištejemo zraven še vožnjo do Postojne, hrano ob času vožnje po železnici, vožnjo po Rimu in vizum, bi mogli izhajati z 2000 Din.

Gospodom po deželi naročam, naj na tej podlagi delajo za romanje. Število romarjev mora biti prav kmalu določeno in sicer najbolj radi pravočasne priprave stanovanj v Rimu in vlakov po železnicah. Poskrbite, da se romarji čim prej priprave. Sredi ali vsaj do konca januarja naj vsak gospod župnik pripravi število moških in število ženskih romarjev potom ordinariata g. kanoniku dr. Klinarju, predsedniku romarskega odbora.

V 1. številki »Škofijskega lista« 1. 1925 bom tudi o tem romanju izpregovoril.

V Ljubljani, dne 18. decembra 1924.

† Anton Bonaventura I. r. škof.

• • •

c) Notranja Marijina kongregacija gospodičen pri uršulinkah v nedeljo, 21. t. m., nima shoda.

Naznanila.

Rokodelski dom. V ponedeljek, 22. t. m. bo predaval v dvorani Rokodelskega doma msgr. Viktor Steska o slovenskem slikarstvu. Predavanje bodo pojasnjevale skopične slike. Pričetek predavanja je točno ob osmih zvečer.

Ljudska visoka šola v Ljubljani. V nedeljo, dne 21. t. m. odpade napovedano predavanje radi ovir in praznikov. Prihodnje predavanje se vrši v nedeljo dne 4. jan. 1925.

Ježica pri Ljubljani. Na praznik sv. Štefana ob 3 popoldne ponovi »Pevski odsek« S. K. I. D. Vodopivčevo spevoigro »Kovačev študent«. Pred igro je na sporedu 7 pevskih točk, po večini vse domače narodne pesmi. — Vstopnice v predprodaji v trgovini I. Smrke, pred predstavo v Društvenem domu.

Izobraževalno društvo v Zabnici priredi v nedeljo 21. decembra ob 3 popoldne igro »Na Osojahu«. — Prijatelji poštenega razvedrila vabljeni.

Sadjarji in vinarji pozor! Občni zbor podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva za Maribor in okolice se vrši v nedeljo, dne 28. decembra t. l. ob 9 predpoldne v vinarški in sadjarski šoli v Mariboru.

Društvo trgovskih potnikov in zastopnikov za Slovenijo opozarja vse trgovske potnike in zastopnike, ki so bili sprejeti, pa še niso poravnali članarine, da to v lastnem interesu čim prej store, ker nimajo sicer pravice prisostvovati na običnem zboru. — Ob enem se opozarjajo vsi potniki in zastopniki, ki svojega pristopa še niso javili, da to nemudoma store in poravnajo članarino za tekoče leto. Zamudniki naj si vse posledice pripišejo samim sebi. — Končno se naprošajo vsi člani, da takoj prijavijo one tvrdke, ki nimajo toliko stanovske zavesti v sebi, da bi zaposlovali samo kvalificirane potnike.

Vabimo vse one dečke in deklice, dame in gospode, ki se zanimajo za redno sistematično drsanje, da se zglastijo v ortopedičnem zavodu »A tenac« v Mladiki, v ponedeljek ob 5. uri pop., kjer se sestane zimskošportni odsek v svrhu organizacije najidealnejšega zimskega športa, s posebnim ozrom na udejstvovanje ženske mladine. Vodstvo prevzamejo strokovni organi. 7978

Izpred sodišča.

Zadoščenje obrekovanim. Pred časom se je pojavila, Bog ve, iz kakšnega vira, govorica, da snujeta g. prof. Bogumil Remec in g. Fr. Avsenek proti lesnemu oddelku Gospodarske zveze družbo. Oba gospoda seveda nista mogla dopustiti, da bi se širile take neresnične vesti in sta tožila bivšega vodjo lesnega oddelka pri Gospodarski zvezi, g. Bercierja, radi nekega pisma, ki ga je razpošiljal, radi česar je bil g. Bercier obsojen, kakor smo že poročali. Vložila sta pa tožbo tudi proti bivšemu ravnatelju Gospodarske zveze, g. Dularju radi njegove izjave, da sta proti interesu Gospodarske zveze pristopila kot tiha delničarja k novi lesni družbi »Arbor«, ki jo snujeta Kajfež in tovariši v svrhu eksploatacije Windischgrätzovih gozdov. Govorica, ki ji je nasledel g. Dular, je bila pa popolnoma izmišljena. G. Dular je pri zadnji obravnavi predlagal zato dokaz verjetnosti, to se pravi, da je bil o svoji trditvi uverjen in to vsled informacij od večjih lesnih trgovcev. Včeraj je bil zaslišan kot glavna pričla lesni trgovec in posestnik g. Kobi, ki je povedal, da se je nova družba morda res ustanavljala, nikdar pa ni govoril, da bi pristopila k tej družbi za eksploatacijo Windischgrätzovih gozdov kot tiha delničarja prof. Bogumil Remec in J. Avsenek. — To očitje na zborovanju odbornikov Gospodarske Zveze dne 4. febr. je bilo torej popolnoma neosnovano in je tvorilo kot tako jako hudo žalitev za oba tožitelja. Dular je trdil, da je bil o tem prepričan in da je kot ravnatelj Gospodarske zveze moral tako ravnati. Vedel je tudi, da so se že nekateri oddelki Gospodarske zveze likvidirali in postali delničarske družbe, ni pa vedel, da je lastnica delnic teh oddelkov Gospodarska zveza sama. Vzklicni senat je vsled tega razveljavil prvo oprostilno sodbo in je obsodil g. Josipa Dularja na 250 Din denarne kazni. V razlogih se je poudarjalo, da se Dularju dokaz dobre vere ni posrečilo, da o snovanju nove družbe za konkurenco Gospodarske zveze ni bilo govora in ker se je dokazalo, da tožitelja prof. B. Remec in J. Avsenek res nista bila udeležena pri nobeni konkurenčni družbi. Če je obtoženec take govorice, ki so možne, slišal, bi jih moral sprejeti z rezervo in bi se moral obrniti, predno je iznesel tako težko obdolžitev, kam drugam, in ne iznašati takih očitkov na sebi.

Turistika in sport.

O letalstvu po zraku in vodi. Mednarodna aeronavtična zveza v Parizu je priznala sledeče svetovne rekorde: Češkemu pilotu Lehkyju hitrostni rekord na 100 km z 250 kg koristnostne teže (takega bremena, kakor je na primer pošta, prevoz denarja, potnikov itd); motor 260 HP, kilometrov na uro 184.049. Istemu pilotu, aparatu in motorju hitrostni rekord na 200 km, teža 250 kg, kilometrov na uro 202.988. — Čehu kapitanu Kaila hitrostni rekord na 100 km, s 500 kg koristnostne teže, motor 260 HP, na uro 202.133 km. — Čehu pilotu Kašparju z istim aparatom in motorjem, rekord na 200 km, teža 500 kg, kilometrov na uro 189.219. — Doslej so imeli vse te rekorde Amerikanci, a z motorjem 400 HP; torej je uspeh za Čeha tembolj časten. — Ameriški mornariški letavec poročnik Ostie je s hidroplanom prevozil 100 kilometrov v 21 minutah in 4 sekundah, kar znači 286 km in 75 m na uro; 200 km pa v 41 minutah in 45 sekundah, na uro 287.43 km. Na tri kilometre dolgi progi je dosegel Cuddhy v 35 sekundah tako hitrost, da bi pomnožena dala na uro 308 kilometrov 565 metrov. Poročnik Hardison je pa z 200 kg koristnostne teže dosegel trajnostni rekord ene ure in 45 minut (prej samo 51 minut). — Danec Lesch je na dvomotornem hidroplanu prevozil 500 km s hitrostjo 156.699 kilometrov na uro, 1000 km pa s 152.335. S seboj je imel vselej 250 kg koristnostne teže. Oboje je mednarodna sportna komisija priznala za svetovni rekord. — Pred mesecem dni so priredili Čehi veliko letanje z letali brez motorja. Uporabljali so samo veter. Prvi dan, petek, je bilo vreme slabo; vendar se je major Skala držal v zraku 10 minut in 37 sekund. Drugi dan je bilo vreme ugodnejše. Pri vetru 8.5 do 11 metrov se je dvignil Skala okoli 30 metrov visoko in je

plaval nad letališčem 24 minut in 27 sekund. Razdalja med odhodno točko in pristanom je znašala 470 metrov, prevoženo razdaljo so pa cenili s 26 km. Uspehe so imeli tudi drugi. — Nedelja je prinesla še boljše vreme, zlasti še bolj ugoden veter. Nekoliko pred pol ene se je ob vetru 7 do 13 metrov dvignil Skala v zrak k najuspešnejšemu poletu vseh treh dni.

Gospodarstvo.

Plenarna seja Trgovske in obrtniške zbornice.

Ljubljana, 19. decembra.

Današnja redna javna seja Trgovske in obrtniške zbornice je trajala skoro pet ur radi izredne množice najrazličnejših vprašanj, ki zanimajo naše gospodarske kroge in o katerih se je razvila živahna razprava.

Otvoril je sejo zbornični predsednik g. Ivan Knez in pozdravil vladnega zastopnika g. dr. Franca Rateja kakor tudi g. dr. Adolfa Cuvaja, gen. tajnika zagrebske trgovske zbornice. Nato je podal g. Knez obširno poročilo o zborničnem delovanju v zadnji dobi v Trgovsko-političnih zadevah, glede prometa s Sušakom, glede osnovanja borze, o telefonskih daljnovodih, o velesojmu in razstavnih prireditvah, o krizi industrije, o prometnih zadevah, o obrtnem redu in strokovnem šolstvu, o socialnopolitičnih stvareh, o kreditnih razmerah, o pospeševanju izvoza ter o statistiki trgovskega in obrtniškega gibanja. Nato so pretresali proračun zbornice za prihodnje leto, o katerem je poročal tajnik g. dr. Murnik. Skupno so izkazane potrebščine za l. 1925 z 2356.987 Din, pokritje pa z 2.415.694 Din, tako da ostane presežek 58.707 Din kot blagajniška rezerva. Zbornična doklada ostane dosedanja (20 odstot.) kljub zvišani potrebščini.

O načrtu novega obrtnega zakona je referiral dr. Pretnar, ki je pojasnil stališče zbornice. Zbornica smatra zaenkrat uvedbo enotnega obrtnega zakona za celo državo še za prerano.

O najvažnejših zborničnih akcijah na finančnem polju je podal poročilo g. dr. Windischer, ki je pokazal na obširne predloge, katere je zbornica stavila za finančni zakon za l. 1925-26 glede direktnih davkov ter izbrpno podal zbornične predloge za reformiranje davčnega sistema do vseh podrobnosti, kar je zbornica vzela z odobravanjem na znanje.

Zbornični podpredsednik g. Ivan Ogrin je nato opozoril na stvar, ki je z ozirom na enotno in uspešno delovanje v trgovski in obrtni zbornici velikega pomena. V imenu svojih tovarišev je povedal, da se je trgovska in obrtna zbornica kot skupna stanovska organizacija zadnje čase močno depolitizirala, kar je bilo samo v prid njenega strokovnega delovanja. Vsem pa je znano, da je zbornični uradnik, g. tajnik Fr. Mohorič kandidat SDS za mesto Ljubljana. Izjavljal, da nima nič proti osebi g. tajnika Mohoriča, mu pušča tudi v tej stvari svobodo, opozarja pa, da se hoče s strankarsko kandidaturo zborničnega tajnika od golove strani zanesti zopet v trgovsko zbornico strankarska politika. Če bi bil g. Mohorič kandidat trgovske zbornice ali neodvisen kandidat, ne bi imel nič proti temu. Vse drugače pa je, če nastopa tajnik trgovske in obrtnice zbornice kot kandidat politične, ogromnemu delu ljudstva naravnost osovražene stranke, ki predstavlja le majhen drobec v narodu. Če bi bil g. Mohorič izvoljen, bi moral zastopati interese vse slojev, ki bi ga izvolili in ne bi bil torej zastopnik produktivnih slojev. Ako bi bil izvoljen, bi mu zbornica mogla dati le dopust in rezervirati mesto, ne pa ga tudi plačevati, ker bi mesto njega morala nastopiti druga moč.

Zbornični svetnik g. Lovro Petovar, SDSar, je nato poveljeval Žerjavovo stranko, češ da je razumela potrebo Slovenije in postavila za kandidata gospodarskega strokovnjaka. Na njegove besede pa ni bilo nobenega pravega odmeva. Kot pristah SDS je s to svojo izjavo samo pokazal, da hoče SDS po svoji maniri vpreči v svoj strankarski voz tudi trgovsko zbornico in tako tudi v njo spraviti nesoglasje.

G. Ivan Jelačin je s temperamentnimi besedami pokazal na slabo gospodarsko politiko sedanje vlade, ki se zrcali v ogromni davčni preobremenitvi, ki dosega naravnost nedosegljivo višino. Predlagal je, da se trgovska in obrtna zbornica zavzame za dovolitev devizne in valutne trgovine na ljubljanski borzi, ki jo je prejšnji finančni minister dr. Spaho že dovolil, sedanji finančni minister pa to dovoljenje zapira v miznico in dovoljenje odklanja. Dvakrat je bil pri dr. Žerjavu in ga je prosil za posredovanje v tem oziru. Dr. Žerjav pa je odgovoril, da ne mislijo samo odkloniti zaprošeno dovoljenje za Ljubljano, marveč ukiniti celo zagrebsko borzo. To poročilo je v zbornici izzvalo veliko začudenje in so si bili njeni člani popolnoma na jasnem, kaj naj si mislijo o kandidaturi zborničnega tajnika na listi dr. Žerjava, ki bi komandiral njegov poslanec pa bi moral plesati, kakor bi mu godel dr. Žerjav.

Nadalje so zbornični člani postavili celo vrsto prelogov glede ureditve raznih gospo-

Dvignil se je v višino 90 metrov in je začel krožiti po zraku, na razdalji 500 metrov. Okoli 150 krat se je obrnil, prevozil je okoli 100 km, obdržal se je pa v zraku dve uri 21 minut in 59 sekund. S tem je dokazal, da je najboljši češki letavec na letalih brez motorja in da spada v mednarodno vrsto. — Tekom tekem se je izvršilo 126 poletov.

darskih vprašanj, ki so za trgovstvo in obrtništvo Slovenije življenjskega pomena.

Dr. Windischer je v nadaljevanju svojega referata govoril o akcijah glede omejitve obrestne mere po Narodni banki, o čemur je bil stavljen preje konkreten predlog. Stvar se je dala v pretres finančnemu odboru zbornice.

G. Ogrin je k njegovim izvajanjem pripomnil, da je Slovenija od Narodne banke zelo zapostavljena, ker ima od nje samo 180 milijonov kredita, pa še od te vsote samo ena banka kar 80 milijonov nekaj jih ima po 10 in po 5 milijonov, tako da za splošnost skoro nič ne odpade. Zadnji čas je šlo na Narodno banko 70 prošelj za kredit, pa so bile vse odklonjene.

Na seji je bilo sklenjeno, da pristopi zbornica k mednarodni trgovski zbornici kot aktiven član.

Na koncu debate se je oglasil dr. A. Cuvaj, gl. tajnik zagrebske trgovske in obrtniške zbornice. Ugotovil je, da se imata tako zagrebska kakor ljubljanska boriti z istimi težavami, zato je potrebno ožje sodelovanje Zagreba in Ljubljane, oz. predstavnikov trgovstva in obrtništva v omenjenih mestih, da se doseže sporazum v obojih interesih in da se ta akcija konkretno izvede v prihodnjem letu. Govor dr. Cuvaja je sprejela zbornica z velikim odobravanjem.

Dve stvari sta najvažnejši. Na eni strani je ugotovljeno, da davčna bremena strahovito naraščajo in da Slovenija, čeprav s težavo, izpolnjuje svojo dolžnost plačevanja v polni meri, čeprav se je izkazalo, da so nekatera davčna bremena strahovito krivična. Na drugi strani pa se je pokazalo, kako ovira Belgrad na vse mogoče načine gospodarski razvoj Slovenije in ne kaže nikakega razumevanja za očitne in upravičene zahteve Slovenije. Iz izvajanj vseh različnih govornikov je bilo jasno razvidno, da plove slovensko gospodarstvo v propad, če ne pride hitra pomoč, kar pa je do volitev izključeno.

Čuden vzrok draginje v Evropi.

Londonski dopisnik gospodarskega lista »L'Economiste Français« javlja sljono zanimivo stvar:

Parobrodi, ki plovejo preko Indije v Avstralijo, ne morejo dobiti za svojo pot dol dovolj tovara. Na potu iz Avstralije v Evropo nazaj so vedno polno naloženi, bodisi z žitom, bodisi z drugimi avstralskimi ali azijskimi pridelki. Prej so se po teh parobrodskih črtah prevažale v Avstralijo velike količine premoga, ki jih je parobrod odkladal po pristaniščih, koder so ga rabile druge ladje in ga od njega kupile. Danes pa se parobrodi vedno manj kurijo s premogom. Nadomestilo ga je težko olje, ali pa jih ne ženejo več parni stroji temveč motorji. Tako se na morju porablja vedno manj premoga, kar upliva na svetovne cene tega proizvoda. Razen tega pa to upliva tudi na cene sirovin, ki jih dobiva Evropa iz Daljnega Vzhoda. Čim manj bodo ladje vozile premog dol, tem dražje bodo te sirovine, kajti če vozi parobrod prazen iz Evrope v Avstralijo, nazaj pa natovorjen s sirovinami, potem se morajo ceni teh sirovin prišteti stroški dvojnega transporta. To avtomatično dviga cene vsem evropskim proizvajalcem, ki se delajo iz sirovin, prihajajočih iz daljnih krajev. Ker se med temi nahajajo stvari, ki so neobhodno potrebne za vsakdanje življenje, rastejo njih cene.

Stojimo torej pred uplivom spremembe ladijske kurjave na cene sirovin, ki jih uvažajo iz Indije in Avstralije v Evropo. Ker se pa število s premogom kurjenih parobrodov vedno manjša, se bo v bodočih letih ta upliv vedno močnejše čutil. Tu imamo klasičen primer za mnogovrstnost uplivov na cene živih in drugih življenjskih potrebščin, med tem ko navadni ljudje ali povprečni politiki v svojem neznanju vedno mislijo, da samo špekulacija potiska cene kvišku.

Dospelost nekaterih periodičnih taks.

(Opozoritev Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.)

a) Dne 15. januarja 1925 je drugi termin za plačilo takse na reklamo v obliki napisanih in naslikanih stalnih objav, ki se obežajo na raznih krajih ali so izdelane na zidovih, ogradah, tramvajih itd., kakor tudi v obliki svetlobnih objav. Če se taksa ne plača pravočasno, se naloži za kazen trikratna redna taksa (tar. post 8. tarifa k zakonu o taksah in pristojbinah).

b) Od kuponov ali dividende, kakor tudi od tanihjem se plačuje po pripombi 5. k tarifni postavki 10, taksa 1 odstot. Ta taksa se mora položiti pri pristojnem finančnem

oblastvu v 15 dneh po odobritvi bilance. Prekoračenje tega roka se kaznuje s trikratnim zneskom redne takse.

c) Dopolnilno prenosno takso po tarifni postavki 12., pripomba 12. za l. 1925. kolikor ne doseže višine 500 Din, je plačati v celotnem iznosu do dne 31. januarja 1925, ako pa taksa presega 500 Din, je plačati v istem roku prvi četrtletni obrok za l. 1925. Kdor ne plača te takse v določenem roku plača poleg redne takse 8 odstot. zamudne obresti in za kazen še dvakratni znesek nepoložene takse.

č) Do dne 15. januarja 1925 morajo delniške družbe predložiti davčnemu uradu seznamek otvorenih ali tekočih računov v minulem polletju in takse po 20 Din (na leto) prilepiti za seznamek. Prepozno plačilo se kaznuje s trikratno redno takso.

d) Točarinsko takso (za pravico, da se točijo pijače) za prvo polletje 1925 je plačati do 31. januarja 1925. Zakasnitev plačila se kaznuje s trikratno redno takso.

Pravico za točenje pijač morajo oni, ki vsled običajnosti te takse od l. 1925. dalje ne nameravajo več točiti pijač, odjaviti še tekom l. 1924. pri finančni kontroli ali pri finančnem okrajnem ravnatelju.

e) Letna taksa po 200 Din za biljarde za l. 1925. zapade v plačilo do dne 15. januarja 1925, sicer se pobere kazni v izmeri trikratne redne takse.

f) Takso za vozila (avtomobile, fikjerske in polfikjerske vozove) je plačati v Ljubljani in v Mariboru do konca meseca februarja, v drugih krajih pa do meseca januarja 1925., sicer se zamudniku naloži kazni v izmeri trikratne redne takse.

g) Avstrija nam posoja wagone. Po časopisnih poročilih so avstrijske državne železnice posodile našim državnim železnicam 250 vagonov (50 za Zagreb, 200 pa za Brod).

g) Državni dohodki od trošarine. V mesecu oktobru t. l. so znašali državni dohodki od trošarine 66.383.786 dinarjev ali 4.864.152 dinarjev več kakor v oktobru lanskega leta. Faktični dohodki so za 16.217.188 dinarjev večji, kakor je to določal proračun.

g) Statistika trgovskega in obrtniškega gibanja. Iz predsedstvenega poročila ljubljanske trgovske in obrtniške zbornice posnemamo, da je bilo v drugem četrtletju t. l. prijav obrtniških obratov 590, odjav 203, v tretjem četrtletju t. l. pa 379 prijav, oz. 178 odjav. — Pri trgovinskih obratih je bilo v drugem četrtletju t. l. prijavljenih 564 novih obratov, odjavljenih pa 396, v tretjem četrtletju pa 329 prijav, oz. 268 odjav.

g) Statistika zunanje trgovine za 1925 godinu. — Generalna direkcija za carine je izdala statistiko za zunanjo trgovino za l. 1923. Izvod stane 100 Din in se dobi pri vseh glavnih carinarnicah.

g) Krajevna obrtna razstava v Ljutomeru. V našem trgu, ki je po novi železnici dobil zvezo z gospodarskimi središči naše oblasti, se pričakuje radi tega gospodarskega napredka in razmaha. Sestavljen je odbor, ki si je nadel nalogo, da priredi koncem junija 1925 v Ljutomeru krajevno obrtno razstavo za okraj Ljutomer. V kratkem bo razposlal obrtnikom okraja Ljutomer vabila in prijavnice. Stvar zavednih obrtnikov je sedaj, da se takoj prijavijo, kajti obrtna razstava naj pokaže zmoglost obrtništva našega okraja. Dopise je

pošiljati na »Odbor lokalne obrtne razstave v Ljutomeru«.

g) Statistika trgovstva in obrtništva. Po podatkih Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani je v Sloveniji 24 do 25.000 obrtnikov ter ca. 11.000 trgovcev z okroglo 9000 obrtnimi in 1800 trgovskimi vajenci. — Po statistiki osrednjega urada za zavarovanje delavcev znaša število obratov z manj kakor 5 zavarovanju podvrženih delavcev v Sloveniji septembra 1924 24.000, v celi državi pa 104.000.

g) Trgovske pogodbe Češkoslovaške. Iz Prage javljajo, da so pogajanja za sklenitev trgovske pogodbe z Poljsko, ki se vrše v Varšavi, preložena na prihodnje leto. — Tudi s Turčijo namerava Češkoslovaška skleniti trgovsko pogodbo.

g) Finance državnih železnic v Češkoslovaški. V letu 1921 so znašali dohodki češkoslovaških državnih železnic 5064 milijonov čeških kron, izdatki pa 5634 milijonov čeških kron. — V letu 1922 so dosegli dohodki 4403 milijonov, izdatki 5043 milijonov. Lani pa so bili dohodki 4437, izdatki 4812 milijonov. V prvi polovici t. l. so znašali dohodki 1842 milijonov Kč, izdatki pa 1948 milijonov Kč. Kakor je iz teh podatkov razvidno, se finančno stanje češkoslovaških železnic izboljšuje.

g) Nova mažarska carinska tarifa. Iz Budimpešte poročajo, da stopi v veljavo dne 1. januarja prihodnjega leta na Madjarskem po vladni odredbi nova carinska tarifa.

g) Francosko notranje posojilo. Kakor javljajo iz Pariza, znaša iznos francoskega notranjega posojila 4936 milijonov frankov.

g) Produkcija mleka na Danskem. Po statističnih podatkih je znašala produkcija mleka v l. 1922-1923 3,7 milijona ton napram 3,5 milijona ton pred vojno. Povprečna produkcija vsake mlekarne znaša 2463 ton. Od celokupne produkcije se je v Danskem prodalo 3 in pol odstot, medtem ko se je za izdelovanje mesa porabilo 96,5 odstot.

g) Nov carinski zakon v Rusiji. Načrt novega carinskega zakona v Rusiji je že izdelan in pričakovati je, da bo stopil v veljavo že v začetku prihodnjega leta.

g) Romunske tvornice stekla. V romuniji je 20 tvornic stekla, ki so se sedaj združile v kartel.

Specijelno emajliranje dvokoles v ognju

kakor tudi razne kovinate predmete, napisne table, postelje, mize, stole itd. Izvršujemo vsa pleskarska, ličarska, sobo- in črkošlikarska dela po zelo ugodnih cenah.

FRANC BOKAL
Celovška cesta št. 65 -
Zgornja Slika, poleg mlinske.

Provrstina, samostojna

KUHARICA

za večjo restauracijo, z dobrih in dolgotrajnih pripravljenih, se proti dobri plači takoj sprejme. — Pisemne ponudbe na upravo lista pod »Prva kuharica« 7913.

MLADA VDOVA
z 2 otrokoma prosi slično
HISNICE ali slično. Naslov
pove uprava pod št. 7973

Kuharica
srednje starosti, pridna, poštena, vajena vseh del. Išče službo, najraje v župnišču ali h krščanskim rodbinam. — Naslov v upravi pod 7972.

Zastopstva

resnih tvrdk, ki hočejo izvažati svoje izdelke (vseh vrst) v Italijo, prevzame slovensko podjetje v Rimu, ki razpolaga s prvovrstnimi referencami ter lastnim skladiščem za les in drugo. — Pošljite ponudbe naravnost na naslov: **UNIONE INTERNAZIONALE TRASPORTI, VIA CAGLIARI 44, ROMA.** 6379

Marija Vezjak
STROJNA PLETARNA
V MARIBORU
Vetrinjska ulica št. 17,

priporoča vsa v stroko spadajoča dela po zelo nizkih cenah.

POSTREŽBA TOČNA!

PREPRIČAJTE SE!

OBLEKA

skoraj popolnoma nova, za močnejšega gospoda, poceni naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 7969.

Kmetijski POD
skoraj nov, ceno naprodaj! Krit s cementno opako. — Poizve se pri L. REBOLJ V KRANJU. 7936

SLUŽBE V PISARNI
Išče v pisarniški stroki izveščana moč. Mogel bi nastopiti tudi službo blagajnika ali knjižničarja. Naslov v upravi lista pod št. 7959.

GOSPODIČNA
knjižgovodkinja, stropijska, večja tudi slov. stenografije in drugih pisarniških del, želi primerenega mesta s 1. januarjem 1925. Ponudbe na upravo lista pod št. 7977.

Gospodična ŠIVILJA
z večjo vsoto, se želi poročiti z gospodom srednjih let in mirnega značaja. Resne ponudbe naj se pošljejo na upravnštvo lista pod št. 7958.

.....
Inserirate v »Slovenca«!

Priporočamo tvrdko
Josip Peteline
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup:
nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in ružavega platna, šlona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajal, palic, nahrbtnikov, potrebnih za šivilje, krojače, Solingen in za obrezovanje trt.

NA VELIKO IN MALO.

Jutranja zvezda.

Napisal H. Rider Haggard. Iz angleščine prevel Peter M. Černigoj.

(Dalje.)

49

XIII. poglavje.

Abi spozna resnico.

Minil je bil mesec dni in prvega dne novega meseca je sedel vezir Kaku v dvorani visokih uradnikov v Memfidi ter pregledaval javne mestne račune. To ni bilo lahko delo, zakaj v zadnjih desetih dneh je kraljica ali faraon, kakor se je sama imenovala, dvakrat poslala te račune nazaj z vprašanjem glede posameznih postavk in z drugimi bedastimi pripombami. Abi je take reči spregledaval, priznavajoč, da je zvest služabnik vreden svojega plačila — če se plača sam. Toda sedaj je bilo drugače in prejeta vsota je mora biti natančno enaka tisti, ki se je izročala kroni, niti večja niti manjša. Veliko razliko, ki se je bila pokazala, je bilo torej sedaj treba izravnati na kakršenkoli način, ali z drugimi besedami, iz Kakujeve zaloge.

Kaku je v svoji jezi ukazal, naj mu pripeljejo oba pobiravca davkov, in ko nista hotela plačati, je ukazal slugam, naj ju vržejo na tla in zvežejo, dokler ne obljubita, da bosta poravnala primanjkljaj, katerega večji del je bil sam ukradel.

Nato se je malo potolažen umaknil iz dvorane v svojo pisarno, kjer je pa našel Abija, ki je čakal nanj. Nekdanji postavljeni princ je bil tako spremenjen, tako star, suh in reven, da ga Kaku v mrčni sobi niti spoznal ni. Menil je, da je kakšen prosipec in ga je jel zmerjati ter ga poditi iz sobe. Abi je zbesnel.

Planil je nanj, pograbil zvezdoznancea za brado in ga bil po obrazu ter kričal:

»Ali tako govoriš s svojim kraljem, pes? Prav, se bom vsaj nad teboj znosil.«

»Oprosti, veličanstvo,« je rekel Kaku. »Nisem te spoznal v temi. Tvoje veličanstvo se je zadnji čas spremenilo.«

»Spremenilo!« je dejal Abi in ga izpustil. »Kdo bi se ne spremenil, če bi imel toliko trpeti, kakor trpi jaz, odkar sem poslušal tvoj prokleti nasvet in poskusil zasedi faraonov prestol? Poprej sem bil srečen, imel sem sinove, imel sem ženo, kolikor sem jih hotel. Imel sem svoje dohodke in svojo armado. Sedaj sem vse izgubil. Moji sinovi so mrtvi, moje žene so razgane, dohodke so mi vzeli, armada služi drugemu.«

»Pa si vsaj faraon,« je ugovarjal Kaku, »in mož najlepše in najbolj modre žene na svetu.«

»Faraon!« je vzdihnil Abi. »Zadnja mumija v najbolj zanikarni grobnici je večji kralj od mene, in kar se drugega tiče...« in je obmolnil ter zopet vzdihnil.

»Kaj se godi s teboj, veličanstvo?« je vprašal Kaku.

»To se je zgodilo, da sem prišel pod vpliv slabega planeta.«

»Amenove zvezde,« je menil zvezdoznance.

»Da, Amenove zvezde, tiste ljubke groze, ki jo imenuješ moje ženo. Človek, ona ni žena. Poslušaj — prišel sem v sobo harema, kjer biva, in nihče mi ni branil, in sem jo našel sedečo pred ogledalom; pela je in je bila oblečena le s tenkim oblačilom in nje črni lasje — o Kaku, nikoli nisi videl takih las! — so ji segali skoraj do tal. Nasmehnila se mi je, govorila prijazno z menoj, klicala me s svojimi bleščečimi očmi — da, imenovala me je celo svojega soproga, vzdihovala in govorila o ljubezni, dokler nisem stopil k njej in jo objel.

»In potem?«

»In potem je izginila, Kaku, in kjer bi moral biti njen ljubki obraz, sem zagledal rumeno, usahlo glavo faraona, ki je pri Osirisu, in zdelo se mi je, da se mi reži. Razklenil sem zopet roke in glej, tamkaj je sedela, se smejala in stresala dišavo z las in me izpraševala, kaj mi je, da sem tako prebledel, in ali tako ravnamo so-progi?«

To je bilo pred mesecem dni, in kakor se je začelo, tako se je nadaljevalo. Ženo iščem in najdem le faraonovo suho glavo in ona se mi posmehuje. Drugih žena ne smem več videti, ona jih je razgala, še celo tiste, ki so živele z menoj mnogo let, češ da mora vladati sama.«

»Ali je to vse?« je vprašal Kaku.

»Kakor muči mene, tako muči vsakega človeka, ki se ji približa. Lovi jih s smehljajem v svoje mreže, čara jih z očmi, dokler niso iz ljubezni do nje ob pamet, in jih potem, še vedno smehljaje, pošilja, da gredo po svojih potih. Dva izmed njih, vodila sta veliko zaroto proti faraonu, sta umrla po lastni roki, drugi je zblaznel, ostali pa so moji skriti, toda zagrizeni sovražniki, ker ljubijo kraljico in mislijo, da stojim jaz med njo in med njimi.«

»Ali je to vse?« je vprašal Kaku zopet.

»Ne, nikakor ne. Vso oblast mi je vzela. Jaz, ki sem bil mogočen, za faraonom najmočnejši mož v deželi, sem sedaj samo še suženj. Od jutra do večera se moram ukvarjati s posli, ki so mi zopni. Amenom moram graditi templje, kopati moram prekope, otepati se moram s sodrgo, pomagati ji v težavah in ji zniževati davke. Cel Beduine, ki so vedno bili moji prijatelji, moram krotiti in prihodnji mesec začeti vojsko proti kralju v Khiti, s katerim sem imel skriven dogovor in čigar hčer,

Dunaj. Alpine 393.000, Greinitz 153.000, Kranjska industrijska družba 847.000, Trboveljska družba 460.000, Leykam 180.000, Avstrijske tvornice za dušik 185.000, Guttman 405.000, Slavex 230.000, Slavonija 69.200.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Hrastovi frizi 5, 6, 7, 8, 9, 1a, fco meja, 1 vag. 1440—1450 (zaklj. 1440.) Deske 20, 25 mm, 4 m dolž., I. in II., fco meja 640. Plohi 40, 50 mm, I. in II., fco meja 640. Trami 4-4, 4-5, 5-6, 5-7, 6-8, fco meja 400. Hrastovi železni pragovi, 250, 25×15, fco nakladal-na postaja, za komad 54. — Zito in poljski pridelki: Pšenica domača, fco Ljubljana 420. Pšenica bačka, par. Ljubljana 470. Koruza nova, umetno sušena, defekt 185, fco Ljubljana, dostavljena na dom 250. Koruza nova, fco slav. post. gar. —, Oves bački, par. Ljubljana 365. Laneno seme, fco Ljubljana 700. Otrbi pšenični, srednje debeli, fco gor. postaja 225. Krompir beli, fco nakladalna postaja 133—140. — Stročnice, sadje: Fižol ribničan, očičen, b-n. fco Postojna trans. 475. Fižol prepelčar, očičen, b-n. fco Postojna trans. 550. Fižol mandolon, očičen, b-n. fco Postojna trans. 450.

za vsakogar neobhodno potreben!

Meteorologično poročilo.

Ljubljana 306 m n. m. viš.

Normalna barometerska višina 736 mm.

ČAS OPRE- DELJE	TEMP. v mm	RELAT. v C	RELAT. v C	NEBO, VETROV	NAČIN V mm
18./12. 21 u	747,9	-1,4	0,4	obl. j. v.	
19./12. 7 h	748,2	-1,8	0,5	obl. s. z.	0,0
19./12. 14 h	748,8	-1,5	0,4	obl.	

Za Božič

in NOVO LETO si lahko ceno nakupiš primerna darila pri tvrdki

I. PODBOJ

SV. PETRA CESTA.

KLAVIRJE

in HARMONIJE na obroke: Bösendorfer, Förster, Steinway etc. Vse instrumente za bleh- in strah- godbo, strune in žice vseh vrst na debelo in drobno. ALFONZ BREZNIK, Ljubljana, Mestni trg 3 (pri magistratu). Najspodob. tvrdka Jugoslavije.

Prevzem gostilne.

Dovoljujem si cenjenemu občinstvu sporočiti, da sem prevzela znano GOSTILNO Marije Zupan v Ljubljani, Krakovski nasip 18.

S pristnimi vini, finimi žganci in likerji, okusno kuhinjo, dobro postrežbo in zmernimi cenami si hočem pridobiti naklonjenost cenj. gostov.

Vsak četrtek, petek in nedeljo sveže morske ribe, vsako soboto in nedeljo pa domače krvave, jetrne in mesene klobase.

Sprejemam tudi abonente. Celodnevna hrana stane 17.50 Din. — Za zabavo poskrbi »Marjanca«.

Za obilen obisk se priporoča

REZIKA IVANČIČEVA.

gostilničarka — Ljubljana — Krakovski nasip št. 18.

Kaj mično BOŽIČNO DARILLO za naše malčke in za šolsko mladino je brez dvoma pravkar izšla knjižica

Utva: »KRAGULJČKI«

Zbirka nežnih, deloma lirskih, večinoma pripovednih pesmic, katerim je dodala Ksenija prav ljube ilustracije. — Cena 18 Din.

»ZVEZNA KNJIGARNA« — LJUBLJANA MARIJIN TRG ŠT. 8.

Objava.

Na dan 15. januarja 1925 ob 11. dopoldne se vrši v Saobračajnem odelenju občine mesta Beograda, Jugovića ulica št. 1 OFERTNA LICITACIJA za dobavo

1100 m³ kocek črne borovine za tlakovanje ulic.

Ponudbe morajo odgovarjati zakonu o drž. računovodstvu in točno odgovarjati predpisanim občin in tehničkim pogojem, koje morejo interresenti vpogledati oziroma odkupiti v saobračajnem odelenju občine mesta Beograda.

IZ SUDA OBČINE MESTA BEOGRADA
ad br. 30.716 z dne 11. decembra 1924.

Pozor! Pohištvo Pozor!

PO ZNIZANI CENI se prodaja: moderne spalnice, jedilnice, kuhinje, pisalne mize ameriškega sistema in drugo pohištvo. Sprejemajo se naročila — ANDREJ KREGAR, strojno mizarstvo, Vižmarje — Št. Vid nad Ljubljano — Založba nasproti postaje Vižmarje. 2850

15letno jamstvo

Svetovno znani najboljši šivalni stroj je edino le Stöcker za rodbinsko in obrtno rabo.

ZALOŽBA
L. BARAGA, LJUBLJANA
SELENBURGOVA ULICA 6/1

Najboljše manufakturno blago se dobi pri tvrdki

I. N. Šoštarič

Maribor, Aleksandrova cesta št. 13.

Telefon št. 222.

Trgovina z modnim, manufakturnim, suknenim in platnenim blagom, perilom, konfekcijo in pletenimi.

Na debelo in drobno.

Praktična božična in

G. J. HAMANN
LJUBLJANA
MESTNI TRG 8

galose
sviterji
gamase
rokavice
sterniki
nahrbtniki
nočne srajce
snežni čevlji
veseno perilo
povojne gamase
damske jopice
volnene jopice
otroške obleke
gumbi za manšete
batistasto perilo
naramnice, podveze
športne potrebščine
volnene trikot-hlače
otroško Tetra-perilo
moške športne čepice
kuhinjski predpasniki
volneni in svileni šalji
celo opreme za novoročnice

G. J. HAMANN
LJUBLJANA
MESTNI TRG 8

hlade
čepice
brisače
modroki
dokolenke
šepni robci
perja in puh
veseni robci
svilnati robci
kopalni plašč
jutranje čepice
volnene čepice
ovratniki, manšete
kombineze za dame
flanellate srajce
predpasniki za dame
volnena trikot-krila
moške volnene jopice
fini otroški vozički
svilena spodnja krila
velika izbora kravati
pristno Jägerjevo perilo
predstavlja za ročna dela

Prepričajte se o cenah v mojih izložbah!

Tvrdka je bila ustanovljena leta 1866.

Novoletna darila

DOBRO OHRANJEN DAMSKI KOŽUH

poceni naprodaj. G. FLUX, Gosposka ulica št. 4. I. nadstropje, levo. 7956

FF PORTUGALKO

štajersko, ravnokar došlo — toči gostilna MRAC, Rim-ska cesta. 7964

PRODA SE PRSTAN

z briljantom. — Naslov se izve v upravi pod št. 7976

ISCE SE DOBRA

KUHARICA

in pridna SOBARICA. Na stop s 1. januarjem 1925. — Več pove ing. V. ACCETTO v Ljubljani, Tabor štev. 2

Izvanredna prilika! PRODA se v Savinjski dolini, Gornja Ložnica pri Zalcu krasno POSESTVO z dobro ideočim mlinom in 8 orolov zemlje. Posedstvo je tik okrajne ceste in samo četr ure od železniške postaje. — Pojasnila daje gosp. FLORIJA CVIKL, Gornja Ložnica, pošta Zalec.

Za Božič Nova založba

r. z. z. o. z. v LJUBLJANI, Kongresni trg št. 19,

knjige in slikanice za otroke in mladino; šolske in pisarniške potrebščine v bogati izbiri, zlasti še pisarniške garniture in leposlov. knjige, tudi inozemskih založb, pisemski papir, vse najfinije risalno orodje itd. — Za božično drevesce nakit in jaslce.

NAJSOLIDNEJŠA in PRIPOROČLJIVA

manufakturna trgovina

z največjo izbiro SUKNA, HLAČEVINE, TISKOVIN. PLATNA za vse vrste perila in vsakovrstnega modnega blaga je znana tvrdka

FELIX SKRABL — MARIBOR

GOSPOSKA ULICA 11.

Št. 29.301/24—ref. IX.

7984

Razpis.

Mestni magistrat ljubljanski razpisuje od-dajo zidarstvih, mizarstvih in steklarskih del, dobavo pločevinastih črk in emajliranje črk za adaptacijo in opremo prodajalne mestne elek-trarne v magistratnem poslopju, Mestni trg 2.

Tozadevni podatki se dobe v mestnem stavbnem uradu med uradnimi urami.

Ponudbe je vložiti do 24. decembra 1924, do 11. ure dopoldne v gori imenovanem uradu.

MESTNI MAGISTRAT LJUBLJANSKI,
dne 19. decembra 1924.

Najceneje in najboljše

si bodele preskrbeli različno božično blago v delikatesni in špecer. trgovini

F. KHAM, LJUBLJANA

NASPROTI HOTELA »UNION«.

NE ZAMUDITE UGODNE PRILIKE!

Royal Mail Line

Kr. angleška poštno-parobrodna linija.

General. zastopstvo za kraljevino SHS;

Zagreb

Trg I. štev. 17.

Redni potniški promet

Hamburg—Cherbourg—Southampton v

Novi Jork in Kanado

Cherbourg—Liverpool—Southampton v

Južno Ameriko

Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, San Paolo.

Odprava potnikov 1, 2, 3. razreda. — Kabine 3. raz. v 2 in 4 posteljami

Udobnost — Sigurnost — Brzina

Podzastopstva:

Beograd, Karadžićeva ulica 91. — Ljubljana, Kolo-dvorska 26. — Vel. Bečkerek, Kralja Aleksandra 4.

Brzojavni naslov za vsa gornja podzastopstva »ROYMAILPAC«.

Za Bosno, Hercegovino, Dalmacijo in Crno goro:

Srpska Prometna banka v Sarajevu in Gruziji.

Dopisovanje v vseh jezikih.

Naslov za brzojavke: Prometna banka.

„SLOVENEK“

je za vsakega trgovca in obrtnika najbolj primeren list za uspešno reklamo.

za oglase

Dobro je vsikdar naložen denar, ki ga inserent izda

najbolj razširjenem dnevniku. Vsak oglas, pa bodisi v veliki ali

najbolj priprosti

uspeh. Vsakomur torej, ki ima kaj naprodaj ali dobaviti, ali pa misli kaj kupiti, je

„Slovenec“ za insercijo ob vsaki priliki najbolj

priporočljiv!

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

prodaje se

uz povoljne plačevalne uvjete za Din 1.250.000.— Nakon osobnog pregleda stupa u pregovore vlastnik

FRANJO JURKOVIĆ, Krapinske Toplice.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Miklošičeva cesta štev. 10

(v lastni palači vis a vis hotela „Union“). Telefon št. 57 in 470.

Račun pošto čekovnega urada za Slovenijo štev. 11.945, v Zagrebu štev. 39.060.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, SISENIK.

Ekspozitura: BLEJ.

Kapital in rezerve skupno nad Din 15.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.